C.C.H. mykol Sborn.

ČASOPIS ČS. HOUBAŘŮ

Mykologický sborník

INSP

JUBILEJNÍ

Ročník XXXV.

Číslo 9. — 10.

Obsah č. 9—10.

a) **Články ze systematické a všeobecné mykologie.**

Igor Fábry: Ako určiť rod lúpenatej huby? (Pokračování.) Josef Chmelíček: Smotlachovo rozdělení hřibovitých z roku 1950.

b) **Výzkum a pozorování hub rostoucích v ČSR.**

Josef Hásek: Čirůvka ošemetná. Josef Chmelíček: Houby opavských sadů. Dr. F. Smotlacha: Katmanka (pošvatka) pošvatá — Amanitopsis vaginata Bull.

c) **Houby a jejich využití.**

Dr. Ladislav Hanuš: D-vitamin v houbách. Ing. R. Kuželka: Papír z mycelia hub. Fr. Procházka: Část hlášení z mykol. zahrady za r. 1958. Josef Chmelíček: Kodexové houby.

d) **Houby škodlivé a jedovaté.**

MUDr. St. Grzymała: Otravy houbami v Polsku. Josef Chmelíček: Roztřídění a výpočet jedovatých hub.

e) **Různé.**

Stanislav Fechtner: Vliv průměrných teplot a množství srážek na růst hub. Dr. Ladislav Hanuš: Modřín. J. Poláček: Houby na poštovních známkách. V. Kedyk: Na návštěvě v SSSR — (dokončení). Antonín Oktábec: 40 let časopisu čs. houbařů (pokračování).

f) **Spolkové zprávy.**

Výroční členská schůze — odbočky, kroužky, referenti.

Содержание № 9—10.

a) **Систематика и общая микология.**

Игорь Фабри: Как определять пластинчатые грибы. (Продольжение.) — Иосиф Хмеличек: Разделение Смотлахой грибов 1950 г.

b) **Исследование и изучения грибов, произрастающих в ЧСР.**

Д-р Ф. Смотлаха: Поплавок серый.

Foto na první straně obálky: Muchomůrka růžovka — Amanita rubescens Fr.

ODBORNÝ LIST ČS. MYKOLOGICKÉ SPOLEČNOSTI V PRAZE
ACTA SOCIETATIS MYCOLOGICAE ČECHOSLOVENICAE

Redigují: RNDr Jiří Hlaváček (vedoucí redaktor), RNDr Miroslav Pulchart, Vlastimil Kedyk, Ing. Miroslav Smotlacha a Dr Robert Vávra

a) Články ze systematické a všeobecné mykologie.

Igor Fábry:

Ako určiť rod lúpenatej huby?

Игорь Фабри: Как определять группу пластинчатого гриба?

Igor Fabry: **How to identificate the gill-bearing**

(Pokračovanie)

II. Hnedovýtrusné.

Druhú veľkú skupinu tvoria lúpenaté huby s prachom hnedým. Sem patria huby, kde prach má béšovú, krémovú, žltú, hlinovú, okrovú, medovú, hrdzavú, tabakovú, teda rôzne hnedú farbu. Rozdelovať túto skupinu na hlinovo- a hrdzavo-výtrusné, nepovažujem za praktické, lebo ťažko ustáliť hranicu kde končí jedna a kde začína druhá farba a tiež odtieň je značne odvislý od hrúbky vrstvy prachu (keď je na bielom papieri hrubá vrstva prachu, je vždy tmavší, ako keď ho je málo).

Hnedý prach majú druhy týchto rodov: Paxillus (Ripartites, Phylloporus), Hebeloma (Meliderma), Inocybe, Cortinarius, Flammula, Naucoria (Tubaria), Galera, Locellina, Bolbitius, Pluteolus, Pholiota. (Rozites) a Crepidotus.

Paxillus Fr. Malý, ale veľmi dobre ohraničený rod. Klobúk má v ml. podvinutý, lúpene značne sbiehavé, vidlené, anastomozujúce a od klobúka veľmi snadno oddeliteľné s tramou bilaterálnou. Toto (až na podvinutý klobúk) sú všetko znaky, ktoré sa vyskytujú z hnedovýtrusných len u tohoto rodu a preto iným rodom ho zameniť je skoro nemožné. Výtrusy sú hladké, eliptické.

Ripartites Karst. Z rodu Paxillus sem sú preradené druhy s výtrusmi jemne ostnatými a gulatými.

Phylloporus Quel. Od Paxillus oddelený jedon druh s veľmi riedkými a tlstými lúpeňmi, ktoré sú nepravidelne vetvené a hrubými žilkami natoľko spojované, že vznikajú skoro sieťnaté dutinky (prechod k hubám hríbovitým). Výtrusy sú vretenovité.

Hebeloma Fr. Huby okrové-žemlové-hnedavé eventuelne čiastočne, hlavne k okraji biele, rastúce na zemi, zväčša smrdia. Klobúk v mladosti podvinutý, za vlhka zväčša slizký. Lúpene v ml. ronia kapky, sú škvrnité a ostrie majú bledšie. Hornia časť nohy je zrnečkatá. Spóry sú mandlovité, zriedka eliptické, hladké alebo zrnité. Cystídy sú. Stredne veľký, dosť dobrý rod, ale druhy sa ťažko rozoznávajú.

Meliderma Vel. Odštiepený rod Hebeloma pre dva druhy bez kortíny, nesmrdiace a neslizké, hygrofanné. Tieto znaky nájdeme síce u mnohých druhov Hebeloma, ale nie všetky v jednom druhu.

1 - JUN 1959

Inocybe Fr. Veľký, dobre ohraničený a dôležitý rod, lebo väčšina druhov je jedovatá. Menšie huby, ktoré nerastú nikdy trsnate a na dreve len výnimečne. V mladosti majú pavučinatú kortínu. Klobúk slabo mäsitý, kuželovitý-zvoncovitý, nikdy nálevkovitý ani vyhĺbený, povrch zväčša hodvábitý a radiálne sa trhajúci, zriedka šu-

Obr. 40. Vláknice skrytá — Inocybe lucifuga Fr. 12. 10. 1952. Jindřichov, v list. lese na vykotlaném pařízku u živého stromu. Celá houba je světle olivová. Kl. podvinutý, zvon. rozložený, hrbatý, suchý, skoro netrhaný, vláknitě hrubě a měkce pokrytý, místy šupinatý. L. volné, prořídlé, zubaté. Tř. je světlejší, skoro bílý, pevný, vláknitý, dolů slabě zúžený, Duž. bělavá, zapáchá silně odporně. Nalezl a maloval R. Spálený.

pinkatý. Ostrie lúpeňov je od cystíd vždy svetlejšie, než plocha lúpeňov. Majú charakteristický pach (reťkev, zem, zemiaky, stuchlá múka) alebo vôňu (kvety, ovocie). Pretože sa sem počíta do 150 druhov a sú si podobné, zisťovať druhy bez mikroskopu je takmer nemožné. Veľmi dôležitým systematickým znakom sú cystídy a spóry, ktoré sú čo do tvaru, veľkosti a povrchu veľmi rozmanité. Prach je okrový alebo špinavo svetle hnedý.

Cortinarius Fr. Zo všetkých rodov lúpenatých húb najväčší rod (300 druhov) a preto k vôli prehľadnosti rozdelený na 6 ± dobre charakterizovaných podrodov, ktorých spoločné vlastnosti sú tieto: rast výlučne na zemi jednotlive, len celkom výnimočne v menších trsoch; trama lúpeňov pravidelná, ktorých ostrie neni svetlejšie, lebo nemajú cystíd; klobúk neni nikdy nálevkovitý; treň neni vylomiteľný a aspoň v mladosti má pavučinatú kortínu; lúpene sú rôzne zbarvené (biele, žlté, okrové, červené, modré, fialové atď.), ale v zralosti od

výtrusov vždy hnedé; prach zv. hrdzavo-hnedý; výtrusy bradavčité alebo aspoň zrnité, mandlovité, eliptické alebo viac-menej gulaté.

Dôležité rozoznávacie znaky jednotlivých podrodov sú:

1. Myxacium: Za vlhka klobúk i noha sú slizké.

2. Phlegmacium: Zväčša väčšie huby a za vlhka len klobúk je slizký, noha — až na malé výnimky — je hľuzovitá alebo kyjovitá, (dolu stlstlá).

3. Inoloma: Väčšie huby. Ani klobúk, ani noha nie sú nikdy slizké, klobúk je ± plstnatý a nehygrofanný, noha vždy hľuznatá. U mnohých druhov prevláda lilavá barva.

4. Dermocybe: Menšie huby. Klobúk ako u Inoloma neslizký, plstnatý, nehygrofanný, ale noha tenká, nehľuznatá, ani nestlstlá.

5. Telamonia: Klobúk je vždy hygrofanný, nešupinatý a neni nikdy slizký. Treň nesie rôzne vysokú botku s jedným alebo viac barevnými pásmi.

6. Hydrocybe: Menšie huby (ako Dermocybe). Klobúk ako u Telamonií, nikdy slizký, vždy hygrofanný, nikdy šupinatý. Treň zv. nehľuznatý, ba často nadol sa zužujúci, v mladosti s veľmi slabou kortínou, ktorá onedlho bez stopy mizne. Najslabšie ohraničený podrod, ktorý sa vlastne od Telamonií líši len tým, že nemá na nohe botku a pásy.

Medzi tymíto podrodmi sú prirodzene prechody a preto pri určovaní treba mať toto na zreteli. Najlahšie možno zameziť Myxacium — Phlegmacium, tiež Dermocybe — Telamonia — Hydrocybe. Pretože je mnoho druhov a najmä u podrodu Telamonia a Hydrocybe i barevný pigment je veľmi chudobný (zv. hnedá v rôznych odtienoch) pri určovaní musíme si volať na pomoc mikroskop (tvar a veľkosť výtrusov).

Flammula Fr. Rast — až na malé výnimky — na dreve trsnate, event. okolo parezov v húfoch. Klobúk živých bariev, podvinutý, za vlhka zväčša slizký s vláknitým velom, ale bez prsteňa. Lúpene nie sú nikdy vykrojené. Treň pevný, hornia časť pomúčená. Cystídy vždy, ale zväčša len na ostrí lúpeňov. Spóry v rôznych hnedých barvách, hladké, eliptické (2—3 druhy majú spóry drsné). Spóry sú malé, najviac ak 8—9 μ dlhé. Malý, dosť slabo ohraničený rod, ktorý lahko možno popliesť najmä s nasledujúcim rodom.

Naucoria Fr. Drobné a malé huby rastúce na zemi jednotlive, len niekoľko druhov rastie v trsoch a na dreve. Klobúk v mladosti podvinutý, vždy len okrový — hnedý v rôznych odtienoch. Treň vždy rúrkovitý, chrupavkovitý, krehký s mizivou kortínou, často zakrívený a koreňujúci. Cystídy vždy prítomné, ale zv. len na ostrí lúpeňov. Spóry rôzne čo do tvaru i povrchu. Veľký, ale slabo ohraničený rod. K ustáleniu druhov mikroskop je potrebný.

Tubaria Worth. Do tohto rodu patria druhy s klobúkom vtlačeným a slabo sbiehajúcimi lamelmi, oddelené od rodu Naucoria.

Galera Fr. Drobné druhy vždy jednotlive rastúce. Klobúk okrovýhnedý, kuželovitý-zvoncovitý neskôr event. sklenutý, okraj nepodvinutý, vždy hygrofanný, neslizký, lysý, zväčša ryhovaný, blanitý. Stopka vždy dlhá, tenká rúrkovitá a chrupavkovitá. Výtrusy veľké (nad 10 μ), eliptické a hladké, zriedka mandlovité a drsné. Dosť veľký a dobre ohraničený rod, jednotlivé druhy sú si však veľmi podobné a bez mikroskopického šetrenia nie je možné ich presne určiť. Rozhodujúce sú výtrusy a najmä cystídy, ktoré sú vždy prítomné, i keď zv. len na ostrí lúpeňov. Veľka časť druhov má cystídy charakteristické pre tento rod a to vajčité, v úzky krk zúžené, na ktorého konci je gulka.

Locellina Gill. Rod s jedným veľmi vzácnym druhom, Naucoriám alebo Galerám podobným, ktorý má však miskovitú, celokrajnú, volnú pošvu, čím sa dá bezpečne zistiť.

Bolbitius Fr. Malý, veľmi lahko zistiteľný rod, ktorý nemožno zameniť. Malé, blanité, veľmi krehké húbky, rastúce len na zemi (hlavne na pohnojených miestach), jednotlive. Klobúk kuželovitý-zvoncovitý, neskôr rozložený s okrajom nepodvinutým, hnedavý-žltavý-belavý. Lúpene vždy volné. Noha vylomiteľná, veľmi krehká a rúrkovitá. Najdôležitejším znakom je však to, že huba (hlavne lúpene) sa rozplýva ako hnojníky (Coprinus). Sú to vlastne hnojníky s lúpeňmi, výtrusmi a prachom hnedým.

Pluteolus (Fr.) Gill. Patrí sem jedon druh preradený z rodu predchádzajúceho, keďže sa nerozplýva, rastie na dreve a klobúk má sieťkovaný.

Pholliota Fr. Zväčša stredne veľké huby, rastúce na zemi i dreve, jednotlive i trsnate s klobúkom šupinatým alebo hladkým. Prítomné sú zväčša len cheilocystídy. Spóry rôzneho povrchu a formy. Najcharakteristickejším znakom tohoto rodu je, že treň nesie vždy blanitý prsteň, ktorý len zriedka mizne. Blanitý prsteň majú u hnedovýtrusných len druhy tohoto rodu.

Rozites Fr. Od predchádzajúceho rodu oddelený jedon druh hnedej barvy, rastúci na zemi jednotlive alebo v menších húfoch, ktorý má lúpene zúbkom sbiehavé s ostrím zubatým. Treň má okrem prsteňa blanitého i botku (ako druhy rodu Telamonia) a preto oddelenie do samostatného rodu je opodstatnené. Veľmi lahko poznateľná huba.

Crepidotus Fr. Snáď najlahšie zistiteľný rod z hnedovýtrusných húb, lebo je jediný, kde druhy nemajú vôbec alebo majú takmer nezreteľný postranný treň a kde klobúk bokom prisedá k substrátu. Sú to drevné, zväčša drobné huby, ktoré sú si veľmi podobné a preto

najlepším vodítkom pri určovaní druhu je tvar, veľkosť a povrch spór, ktoré sú veľmi rozmanité.

Na odstránenie prípadných pochýb, ktoré pri určovaní rodu môžu nastať, niže uvádzam rozlišovacie znaky tých hnedovýtrusných rodov, pri ktorých by — podľa mojej mienky — mohlo prísť k zámene.

1. Hebeloma: Klobúk vyklenutý až plochý, zv. slizký, výtrusy zväčša mandlovité a lúpene za vlhka kropenaté.
   Inocybe: Klobúk kuželovitý-zvoncovitý, výnimočne vyklenutý, neslizký, výtrusy sú zriedka mandlovité a lamely nie sú kropenaté.
2. Hebeloma: Klobúk zv. slizký, hornia časť nohy pomúčená, ostrie lamel bledšie, aspoň na ostrí lúpeňov sú vždy cystídy.
   Hydrocybe, Telamonia, Dermocybe a Inoloma: Klobúk neslizký, noha nepomúčená, ostrie lúpeňov neni bledšie a tieto sú vždy bez cystíd.
   Phlegmacium a Myxacium: Ako predchádzajúce 4 podrody, ale klobúk je slizký ako u Hebelomy.
3. Hebeloma: Rast na zemi, lamely za vlhka kropenaté a výtrusy zv. mandlovité.
   Flammula: Rast zv. na dreve, lúpene nie sú kropenaté a spóry nie sú mandlovité.
4. Hebeloma: Väčšie, mäsité huby, noha hore pomúčená, pevná, nechrupavkovitá.
   Naucoria: Malé, veľmi slabo mäsité, až blanité huby, noha nepomúčená, krehká a chrupavkovitá.
5. Inocybe: Ostrie lamel bledšie, treň bez botky, cystídy vždy prítomné a prach svetlejší.
   Telamonia: Ostrie lamel neni bledšie, treň s botkou, cystídy nie sú, prach je tmavší.
   Dermocybe a Hydrocybe: Ako Telamonia, ale treň bez botky, ako Inocybe.
6. Inocybe: Klobúk zväčša kuželovitý, treň zv. plný, nechrupavkovitý, pevný a zv. vláknite šupinkatý.
   Naucoria: Klobúk nekuželovitý, vyklenutý, treň rúrkovitý, chrupavkovitý a krehký, zv. hladký.

Okrem týchto rozdielov Inocybe má veľmi mnoho druhov, ktoré majú charakteristické cystídy a spóry (cystídy lahvicovité inkrustované, spóry hviezdovité, rôzne hranaté), čo u Naucorií neni.

7. Dermocybe: Rast na zemi, klobúk plstnatý, suchý, cystíd niet.
   Flammula: Rast zv. na dreve, klobúk zv. hladký, slizký a cystídy sú.
8. Naucoria: Treň veľmi krehký, cystídy sú vždy.
   Dermocybe a Hydrocybe: Treň je pevný a cystídy chýbajú.

9. Flammula: Rast zv. na dreve, klobúk zv. slizký, treň bez botky, cystídy sú vždy prítomné.
   Telamonia: Rast len na zemi, klobúk neni slizký, treň s botkou, bez cystíd.
   Hydrocybe: Ako Telamonia, ale bez botky ako Flammula.
10. Flammula: Treň plný, pevný, nechrupavkovitý.
    Naucoria: Treň rúrkovitý, krehký, chrupavkovitý.
11. Naucoria: Klobúk vyklenutý, okraj v mladosti podvinutý.
    Galera: Klobúk kuželovitý, okraj nepodvinutý a u mnohých druhov charakteristické cystídy, aké iný rod nemá.

(Pokračování)

Josef Chmelíček:

Smotlachovo rozdělení hřibovitých z roku 1950.

Иосиф Хмеличек: **Разделение Смотлахой грибов 1950 г.**
Josef Chmelíček: **Boletaceae classification of 1950.**

I. čeleď šiškovcovitých s jediným druhem: Šiškovec šiškovitý.

II. čeleď hřibovitých s 3 podčeleděmi (slizké, vlastní, poddoubníky).

1. podčeleď slizkých a) pod stromy jehličnatými:

klouzkovité

pod borovicí:
prahřib kravský, voštinatý, strakoš a mazlavý, podmásník ovčí a bílý čili vejmutáček,
přecházejí od borovice k jiným stromům:
rezavotrubké: peprný a převzácný; hnědé: hnědý, tuhý či kravský a Stejskalův;

závojnaté loupáky

pod borovicemi:
Loupák obecný, šedobrvý a žlutavý;
pod modříny; nešupinaté loupáky:
plavý, sličný, slizký, Bresadolův a ryšavý;
pod modříny a smrky (šupinaté hřibovce):
dutonohý.

Loupáky: Bělák růžovýtrusý,

b) pod stromy listnatými:

Hřiby pružné, přechod k poddoubníkům: hřib pružný či zlatoporý.

2. podčeleď hřibů vlastních:

a) poddoubníky žlutomasé: kozí pysk, osmahlý a cizopasný,
modrající: babka, sametáček, různobarevný a růžový,
černomodrající: sadní s 3 formami,

b) hřiby vlastní
modráky černomodrající: nachový s 3 formami,
sladké satanovité: satanovitý, satan a hlohový,
kolodějovité: dubový, lipový, lískový, kovář a vlčí,

modráky hořké: podezřelý, křišť, hořký a trojpásý,

žlutohřiby síťnaté: přívěskatý, vonný, letní, královský, růžovník,
bez síťky: plavý čili skvrnatý,

bělohřiby bez síťky: plavý, hnědý, kravský,
se síťkou: borový, obecný, dubový a černák;

c) růžovýtrusé: žlučník a podhřib kožnatý;

d) nachovýtrusé: černoch či hřibek nachovýtrusý;

e) bělovýtrusé: hřibník kaštanový a siný;

f) dlouhonohé kozáky:

rýžkaté: habrový a dubový,
šupinkaté: špičník, kapucínek, kozákovitý a bílý,
tvrdší křemenáče:

ryšavé: březový, tmavohnědý a bílý,
červenavé: osikový, borový, krvavý a dubový,
šedohnědé: přitvrdlý, topolový, šupinatý, černající.

3. podčeleď (přecházející k chorošům) podloubníky: olšový a rozděrkový.

Přehled hřibovitých v Mykol. sborníku.

1. Klouzek kravský, Suillus bovinus (L. ex Fr.) Kuntze, 1/108,* 2/32, 11/1, 22/5, 29/22.
2. Klouzek voštinatý, Suillus plorans (Roll.) Singer, 27/68.
3. Strakoš, Suillus variegatus (So. ex Fr.) Kuntze 1/108, 2/33, 5/65, 8/41, 8/150, 9/22, 17/142, 30/141.
4. Klouzek mazlavý, Boletus collinitus Fr. 1/249, 2/31, 7/113.
5. Podmásník ovčí, Suillus granulatus (L. ex Fr.) Snell. 1/107, 2/32, 10/69, 11/52, 12/39, 13/105.
6. Podmásník bílý, Bol. Boudieri Quel., Suillus plorans (Roll.) Sing., vejmutáček 1/33, 1/83, 1/108, 2/32, 5/98, 14/131, 15/70, 17/141, 27/114.
7. Klouzek peprný, Suillus piperatus (Bull. ex Fr.) Kuntze, 1/108, 28/121.
8. Klouzek převzácný, Bol. Pierhuguesii Boud. Suillus amarellus (Qu. Sing. 27/68.
9. Hřib hnědý, Xerocomus badius (Fr.) Kühn, Bol. badius Bull. 1/108, 2/32, 30/133.
10. Hřib tuhý čili kravský, Boletus vaccinus Fr, 2/33.
11. Hřib Stejskalův, Bol. Stejskali Bres., 2/72, 12/76.
12. Loupák žlutý, Suillus luteus (L. ex Fr.) S F Gray, 1/105.
13. Loupák šedobrvý, Boletus griseociliatus Smotl., 27/68.
14. Loupák žlutavý, Suillus flavidus (Fr.) Singer, 27/68.
15. Loupák plavý, Suillus flavus (With. ex Fr.) Singer, 2/29, 8/133.
16. Loupák sličný, Suillus Grevillei (Klotz.) Sing., Ixocomus elegans Schum., 2/29, 8/133, 12/24, 13/69, 14/13, 14/50, 28/36, 1/105.
17. Loupák slizký, Bol. viscidus Fr, Suillus aeruginascens (Secr.) Snell., 1/106, 2/29, 8/41, 21/48.
18. Loupák Bresadolův Qu., 1/107, 2/30, u nás velmi vzácný.
19. Loupák tridentský, tridentinus Bres., loupák ryšavý, 1/106, 2/30, 14/67, 28/143.
20. Loupák dutonohý, hřibovec dutonohý, Boletinus cavipes (Opat.) Kalchbr. 1/84, 1/106, 2/30, 6/102.
21. Bělák růžovýtrusý, Bolepsis roseoporus Smot., 14/198, 14/100, 14/101.
22. Hřib pružný, Bol. elasticus Smot., Pulveroboletus gentilis (Qu.) Sing, 1/105, 10/65, 10/102, 11/125, 16/90, 17/83, 24/58, 26/124.

23. Kozí pysk, Xerocomus subtomentosus (L. ex Fr.) Qu., 2/34, 2/78, 7,39, 11/5, 17/139.
24. Poddoubník osmahlý, Bol. spadiceus Schff., 11/5, 27/69.
25. Hřib cizopasný, Xerocomus parasiticus (Bull. ex Fr.) Qu., 19/67.
26. Babka, poddoubník žlutomasý, Xerocomus chrysenteron (Bull. ex Fr.) Qu., 2/34, 17/62, 19/66, 31/123.

Obr. 41. Kolář, Boletus luridus Schf. — var. lískový, avelanus Smot. Nalezl na Kopci sv. Jana pod lískou v červenci 1958 a nakreslil Ing. Miroslav Smotlacha. Jedlá houba.

27. Sameťáček, Boletus velutinus Smot., 27/69.
28. Poddoubník různobarevný, Bol. versicolor Rostk, Xerocomus rubelus Krhb., 12/3, 13/3, 13/82, 17/65, 31/21.
29. Poddoubník červený, Bol. Barlae Fr., Bol. sanguineus With., rubelus Fr., 23/165, 27/69.
30. Poddoubník růžový, Boletus roseus Smotlacha, 2/34, 12/4, 17/82, 16/19.
31. Hřib sadní, Bol. hortensis Smot, Bol. pulverulentus Opat, Xerocomus pulv. 2/34, 13/51, 13/129, 21/7, 28/117, 29/31, 33/123.
32. Hřib nachový, Bol. purpureus Fr. p. p., Bol. rhodoxanthus Kbch., 2/26, 10/109, 13/93, 13/107, 17/82, 28/68, 29/30, 29 obálka.
33. Hřib satanovitý, Bol. satanoides Smot., satanicolor Pil., calopus Fr., 2/36, 10/120, 13/106, 24/17, 29/32.
34. Satan, Bol. satanas Lenz., 2/35, 7/65, 8/65, 8/59, 11/127, 15/64, 16/136, 21/10, 22/41, 29/32, 31/52.
35. Hřib hlohový, Bol. crataegi Smot., Fechtneri Vel., sanguineus Kr., 2/35, 22/19, 23/108, 27/28, 28/112, 29/32.

36. Koloděj, kolář, Bol. luridus Schf.,
dubový, quercinus Smot, 11/53, 12/68,
lipový, erythrotheron Bezděk, 1/246, 2/26, 2/75, 2/173, 2/192, 7/133,
lískový, avelanus Smot, 27/16, 29/32.
37. Kovář, Bol. erythropus Krombh, miniatoporus Secr., 1/85, 12/78, 29 obálka, 30/49.

Obr. 42. Hřib hořký — Boletus felleus Bull. Nejedlý. Nalezl a fotografoval v r. 1958 L. Rýznar, Hulín.

38. Vlčí, Bol. erythropus Pers., Queletti Schulzer, nahotřeňový 1/26, 2/34, 9/136, 12/53, 12/68, 13/103.
39. Hřib podezřelý, Bol. suspectus Krombh, 2/35, 2/144, 5/28, 13/107, 17/48, 27/144, 28/36, 29/32.
40. Kříšť, Bol. pachypus Fr., amarus Qu., macrocephalus Leuba, 13/65, 2/35, 17/127, 29/33, 26/93.
41. Hřib trojpásý, Bol. olivaceus Bull., 13/148, 29/33.
42. Hřib přívěskatý, Bol. aereus Bull., Bol. appendiculatus Schff., 2/37, 2/272. 15/104, 22/67, 32/24.
43. Hřib vonný, Bol. fragrans Vit., 1/184, 2/37, 3/111, 22/67.
44. Hřib letní, Bol. aestivalis Kallenbach, 27/69.
45. Hřib královský, Bol. regius Krombh, 1/183, 2/37, 8/1, 22/102, 30/51.
46. Hřib růžovník, Bol. fuscoroseus Smot., 2/39.
47. Hřib plavý nebo skvrnitý, Bol. impolitus L., obsonium Paul., iniunctus Krb., sericeus Pers., 2/37, 2/273, 12/75, 12/84, 13/108, 26/124, 27/144, 29/149, 32/23, 28/69.

48. Hřib bledý, Bol. leoninus Pers., aquosus Krombh., 13/93, 13/108, 24/64, 29/149.
49. Hřiby hnědé: badius Bull., vaccinus Fr., Stejskali Bres., hieroglificus Rostk., 2/79.
50. Borák, Bol. pinocola Vent., 2/39, 2/74, 4/32, 16/91, 22/48, 33/20, 33/22.

Obr. 43. Hřib nachovýtrusý, černoch, B. porfyrosporus Fr. Jedlý. Nalezl a fotografoval v r. 1958 L. Rýznar, Hulín.

51. Hřib obecný, Bol. bulbosus Schff., 2/39, 4/19, 15/12, 15/16, 17/54, 17/141, 22/48, 31/92.
52. Dubák, Bol. reticulatus Schff., 15/106, 22/48, 28/122.
53. Černák, Bol. Sykorae Smotl., aereus Bull., 15/19, 16/74, 33/126.
54. Žlučník, podhřibnice, podhřib, hřib hořký, Bol. felleus Bull., 2/39, 6/93, 17/67, 28/85, 29/29, 30/8, 32/56, 33/104.
55. Podhřib kožnatý, Bol. alutarius Fr, 29/29, 33/127, 23/134.
56. Hříbek nachovýtrusý, černoch, B. porfyrosporus Fr., 1/85, 2/40, 27/127, 28/125.
57. Hřibník kaštanový, B. castaneus Bull., rezavý a červenavý, Gyroporus 2/42, 5/8, 30/7, 16/19, 18/26.
58. Hřibník siný. B. cyanescens Bull., Gyroporus, 2/42, 5/82, 6/99, 11/125, 30/7.
59. Kozák habrový, B. rugosus Fr., Leccinum carpini (Schulz. & Pears., Bol. pseudoscarber Kbch., duriusculus Singer non Fr., 1/69, 2/41, 5/49, 11/7.
60. Kozák dubový, Leccinum nigrescens (Rich. et Roz.) Sing, rimosus Vent. tesselatus Gill., 1/69, 2/41, 4/3, 4/112, 15/38, 22/67, 33/125.
61. Špičník, Leccinum scabrum (Bull. ex Fr.) S F Gray, 1/67, 2/41, 5/10, 8/10, 22/102.
62. Kozák bílý, B. holopus Rostk., B. niveum Fr., 27/69.
63. Kapucínek, Bol. melaneus Smot. 26/16.
64. Kozák kozákovitý, Krombholzia scabroides Smot., 27/69, 28/75.
65. Křemenáč březový, Krombh. versipelis Smot., 1/67, 31/132, 33/70.

66. Křemenáč tmavohnědý, Krombh. brunea Smot., 27/68.
67. Křemenáč bílý, Krombh. albida Bil-Smot., 26/63, 27/68.
68. Křemenáč osikový, B. rufus Schff., 1/68, 13/53, 26/60, 27/40, 27/170, 29/37, 33/115.
69. Křemenáč borový, B. pinocola Smot., 27/69.
70. Křemenáč krvavý, B. sanguineus Vel., 2/33, 17/65, 18/51.
71. Křemenáč dubový, B. querceti Smot., 27/69.
72. Křemenáč šedý, B. griseus Fr., 12 19, 28 58.
73. Křemenáč přitvrdlý, B. duriusculus Kallch., Leccinum, 1/68, 2/41, 7/86, 13 108.
74. Křemenáč topolový, B. populinus Sm., 31/78.
75. Křemenáč šupinatý, B. aquamosus Smot., 27/69.
76. Křemenáč černající, B. nigricans Smot., 1/69, 2/41.
77. Podloubník olšový, Gyrodon lividus Bull., 17/141, 18/25, 22/6, 33/135.
78. Podloubník rozděrkový, Gyrodon sistotrema Fr., 32/11, 33/135.
79. Strobilomyces strobilaceus Scop, šiškovec šiškovitý, 1/69, 1/189, 1/195, 2/42, 7/3, 13/109, 27/73, 28/57, 30/134.

* Uvedená čísla znamenají ročník a stránku Mykol. sborníku, kde se o daném hřibu pojednává.

b) Výzkum a pozorování hub rostoucích v ČSR.

Josef Hásek:

Čirůvka ošemetná.

Tricholoma pseudosaponaceum Hásek 50/13a

V roce 1949 v září objevil Josef Hásek na výstavě hub v České technice mezi plodnicemi čirůvky mýdlové (Tr. saponaceum Fr.) dvojníka. Zpráva byla uveřejněna ve XXVI. ročníku M. Sb. na str. 56 až 57. Dnes uvádíme latinský popis houby.

Tricholoma pseudosaponaceum Hásek - 50/13a

Formae gracili Tricholomatis saponacei Fr. simillinum. Pileo 3—5 cm diam., convexo, margine leniter involuto, laete oleagino usque suffusco. Lamellis non multum densis, sufflavis, ad fuscum vergentibus, dente stipiti adnatis. Stipite gracili, carnoso, elastico, sub pileo sordide albo, parte media in fuscum vergente, deorsum attenuato et sufflavo, sine annulo et sine vagina. Decussum est pure album in pileo et stipite. Odore molesto (olet carboneo sulfurato) eadem intensitate atque apud Tricholoma sulphureum Fr.

Septembri — octobri — sparse iisdem locis atque Tricholoma saponaceum Fr. Primo visu haud ab illo differt. Colore autem albo decussionis et odore intenso satis ab illo distinguitur.

Die 26. 9. 1949 in numero circa 20 expositione Societatis mycologicae Bohemoslovenicae, palatio Scholae superioris technicae Bohemi-

cae, Pragae II., Karlovo nám., in cumulo Tricholomaton saponaceorum ab ignoto membro Societatis adlatorum, ab auctore huius articuli repertum.

Inedule et suspectum.

J. Chmelíček:

Houby opavských sadů.

Mykologicky nejbohatší jsou sady mezi Domovem osvěty Petra Bezruče a Ostrovskou ulicí s rozmanitým terénem a těmito dřevinami: javor, klen, jirovec (maďal), bříza bradavičnatá, habr obecný, pustoryl věncový, tis a zeravy. Rozsáhlejší Gottwaldovy sady se starými lesními porosty jsou mykologicky bezvýznamné. Oldřich Kapler a František Krkavec tu zjistili 31 druhů hub z 22 rodů. Nejrozšířenější je tu každoročně pečárka ovčí, pohárovka obecná a číšenka pruhovaná, nejzajímavějším druhem je pečárka vzácná. Jinak tu rostou houby běžně se vyskytující ve všech našich městech. Z jedlých je to babka, kovář, májovky, lakovky, pečárka lesní a křídová, penízovka dlouhonohá a ocasatá, hník třpytivý, houževnatec šupinatý, pýchavka obrovská a jiné. Z nejedlých holubinka dívčí, čirůvka sírožlutá a osmahlá, kalichovka zvonečková, pařezníky, choroše, hvězdovky, pestřec obecný.

Z „Přírodovědeckého sborníku ostravského kraje".

Katmanka (pošvatka) pošvatá.

Odr. hnědě oranžová, řečená též březovka
(Amanitopsis vaginata Bull)

Klobouk 7—10—13 cm široký, oranžově žlutavě zahnědlý, v mládí kuželovitě vyklenutý, později zcela plochý. Tenkou jeho pokožkou prosvítají lupeny a tvoří se rýhy. Lupeny jsou husté, stejně dlouhé, bílé, na třeni zvolna

Obr. 44. Katmanka (pošvatka) pošvatá — Amanitopsis vaginata Bull. Jedlá. Odrůdy: hnědě oranžová (březovka) a tmavošedá. Kreslil Ing. Miroslav Smotlacha. (Zmenšeno.)

zúžené. Třeň je dlouhý, trubkovitý, velmi křehký, bez límce. Celá plodnice je v mládí obalena povrchovou plachetkou a podobá se vajíčku, z něhož postupem vývoje rychle vyrůstá. Plachetka zůstává na spodu nohy, tvoříc zde pošvu. Dužnina má houbovou chuť i vůni.

Katmanka čili pošvatka je příbuzná muchomůrkám, liší se od nich nedostatkem závoje na spodu klobouku, tenčí a lehčí plodnicí, jejíž stavba je

Obr. 45. Smrž špičatá — Morchella conica Pers., forma pražská, M. Pragensis Smot. Nalezl v r. 1958 Ed. Borovský na továrním dvoře v Praze. Lokalitu a svůj nález v r. 1957 popsal v roč. XXXIV. MSb., s. 121—123. Kreslil ing. Miroslav Smotlacha. (Značně zmenšeno.)

přímo architektonická, jakoby uměle narýsovaná. Značí rozhodně i stupeň pokročilého vývoje v řadě hub. Četné odrůdy katmanky pošvaté jsou ve stavbě plodnice v podstatě stejné, avšak odlišují se jednak mohutností, jednak barvou a konečně i zvláštním uspořádáním plachetky. Kdežto velká odrůda hnědě oranžová, březovka, je vcelku řídká, jest jí velmi podobná, ale menší (5—7—9 cm), katmanka žlutohnědá čili obecná (fulva) v lesích našich často přehojná. Březovka neboli katmanka hnědě oranžová roste, jak jméno naznačuje, zejména pod břízami a v lesích listnatých. Jest však i odrůda (plemeno) bílá, šedá atd. Všechny rostou od léta do podzimu a jsou stálé, dobře od sebe odlišné. Je ku podivu, že nejsou pokládány za samostatné druhy, jak se děje u jiných podobných případů.

Katmanka je se všemi svými odrůdami jedlá, jemné stavby plodnice, velmi křehká. To vadí u ní většímu sběru.

Hodnota III. třídy. Vlivem MÚ, ČČH a ČMS od jejich začátků sbírá se k jídlu víc a více. Ve staré literatuře uvádí se tato houba též pod jménem „zemanka".

Dr. F. Smotlacha: 50 druhů hub, které doporučujeme sbírat. — 1947.

* * *

Z ústřední poradny:

2. 4. L. Rýznar - Hulín: Penízovka šedá — Collybia grisea (Schf.).

10. 4. Hana Šmansová a J. Svatošová: Smrž špičatá — Morchella conica Pers. V Holešovicích na zahrádce.

13. 4. Ing. Smotlacha: Destice chřapáčová — Discina ancilis (Rehm.). Jíloviště.

13. 4. Ing. B. Kunc: Zvonovka jarní — Entoloma erophilum Fr. Roztoky.

R. Hladíková

c) Houby a jejich využití.

Dr. Ladislav Hanuš:

D-vitamin v houbách.

Д-р Ладислав Гануш: **Витамин Д в грибах.**

Již před lety bylo provedenými výzkumy zjištěno, že houby obsahují vitamin D. O tom referovaly svého času časopisy „Vesmír" a něm. lék. časopis (Deutsche Mediz. Wochenschrift č. 9/1931). Při tom vyšla najevo ta zajímavá skutečnost, že všechny houby, kromě pečárek (žampionů) obsahují dosti značné množství D-vitaminu (i ve stavu sušeném), že však to platí jen o těch houbách, které vyrostly v lese, venku v přírodě. Houby vypěstované uměle, bez slunečního svitu (ve sklepích) nevykazují D-vitaminu.

Pro D-vitamin je slunce důležitým faktorem. Tak bylo zjištěno, že slunění, prováděné zdravě, v náležité míře (tj. ne přehnaně, které svou přemírou zase spíše uškodí než prospěje) zvyšuje hladinu D-vitam. v tělesném organismu, že slunce stejně zvyšuje v jeteli sušeném na slunci obsah D-vitaminu a takový jetel má tohoto vitaminu daleko více než jetel sušený pod střechou. D-vitamin se nalézá v malém množství též v mléce. Avšak kravské mléko ozařované má D-vitaminu až 8× více, a v kozím mléce ozařovaném stoupne hladina D-vitaminu o více než 20×!

Stejně je to tedy i u hub, jak to prokázaly výzkumy. Když už je tu zmínka o žampionu čili pečárce, připomeneme si, že 1 kg pečárek polních (Agaricus pratensis, Psalliota campestris) vyrostlých v přírodě s možností slunečního svitu a ozáření (i nepřímo) má D-vitaminu mezi 0,20 až 0,60 mezinár. jednotek. Avšak náš hřib, právem tolik ceněný (Boletus edulis, Boletus bulbosus Schaeff.) v tomto směru vysoko předčí pečárky, neb 1 g čerstvého hřibu má kolem 0,80 mezin. jednotek. Hřib má též soli draselné a fosforečné a další látky (též aromatické). Ještě bohatší na obsah D-vitaminu je smrž (např.: smrž tlustonohá — Morchella grassipes, smrž podivuhodná — Morchella mirabilis, obě houby jsou vzácné), neb má až 1,25 mezin. jednotek (jak uvádí napříkl. dr. K. Müller ve svém lék. herbáři květeny ČSR).

Houby mají však vedle D-vitaminu i stopy vitaminů A, B_1, B_2 a rozmanité soli, nerostné látky atd., obsah lecithinů a cholesterinu (dr. F. Smotlacha ve svém Atlasu hub, str. 61).

Z těchto skutečností vidíme, že houby jsou zdravým obohacením našeho jídelního stolu, dále však také to nelze přehlížet, jak důležité pro naši životosprávu a pro zdravou výživu je požívání jen takových potravin, které byly vytvářeny pouze všemi přírodními činiteli přirozenou cestou a jak potraviny uměle vyráběné a tím ochuzené o tak důležité přírodní minerálie a látky jsou pro naši výživu méněcenné, ba někdy i škodlivé. To platí

například také o běleném cukru, zbaveném svých přirozených výživných látek.

Ale vraťme se ještě k našim houbám. Třebaže jsou velmi bohaté na vodu (až 90 % celkového obsahu), mají ve svých zbytkových látkách i důležité minerálie a látky vitaminové, jak jsme poznali. Jsou tedy nejen pochutinou, ale i do jisté míry potravinou.

Ku konci několik slov, co je D-vitamin. Je to důležitá složka pro náš tělesný organismus, neboť jeho nedostatek nebo chybění vyvolává chorobné stavy v těle, například. měknutí kostí (rachitis), zpomalení růstu, kaz zubů. Vitamin D spolu s vitaminem C jsou velice významnou složkou pro udržení nejen zdravých zubů a kostí, ale i celkového zdraví.

Ing. Rudolf Kuželka:

Papír z mycelia hub.

Jak oznamují Technické noviny r. VII., č. 1. - Bratislava 1959, se podařilo v Rakousku vyrobit z vláken mycelia (podhoubí) papír! Tento papír byl vyráběn skoro stejným výrobním postupem jako papír běžný. Doposud je tento nový papír ještě značně křehký a proto je výhodné přidávat k němu během výroby asi 10 % buničinových vláken. Pak pevnost tohoto nového papíru vyrobeného z hub je jen nepatrně menší, než u papíru vyrobeného ze standardních surovin.

*

K článku A. J. Šimra: „Hospodářský význam kvasinek" z min. sešitu doplňujeme (str. 93):

Nelze opomenout, že člen bývalé Král. české společnosti nauk, prof. MUDr. Karel Šulc († 1952 v Brně), je původcem světového objevu mycetonů, jimiž se udržuje dědičná symbioza hmyzu s kvasinkami. Viz též MSb 1951, s. 135.

F. Procházka:

Část hlášení z mykologické zahrady Dačice za rok 1958.

Říjen byl hlavně měsíc ryzce smrkového. Na ryzce jsme chodili každý druhý den do malého úseku smrkového porostu na stráni k jihu a blíže řeky. Nosili jsme plné travní koše tak 8 až 10 kg. S ryzci rostly také hřiby hnědé, čirůvky nahé a dvoubarvé, bedly a pečárky. Počátkem listopadu uhodily mrazíky, ale uvedené druhy hub rostly dále. Poslední sběr ryzců byl 23. listopadu, a to ještě plná nákupní taška.

Obr. 46. Bohaté nálezy smrží přerostlých a špičatých z Roblína u Černošic v r. 1956. Nalezl a fotografoval Miroslav Pavlát.

Josef Chmelíček:

Kodexové houby.

Pro kulturní okénko místních rozhlasů

Na přání referenta naší společnosti s. Faltusa z Letohradu, uveřejnili jsme přednášku o houbách jedovatých. Jedlé houby nebude možno vtěsnat do jediné přednášky, budou dvě. V první bude jen o houbách kodexových, druhá o jiných, které v kodexu nejsou, ale jsou chutné. Doplníme tak první stovku jedlých hub, což musí ústně dostačit pro dobrého houbaře. Bude-li třeba, tak společným úsilím několika členů napíšeme dalších 50 druhů, které by se mohly ještě sbírat.

To jsou houby vyjmenované v potravinářském kodexu a které je dovoleno prodávat. Nejstarší nařízení o tom je z roku 1897, kdy vídeňský magistrát vyžadoval důkladnou znalost hub od tržních dozorců. Potom byl připravován Codex alimentarium austriacus, který obsahoval 50 hub a vyšel ve třech dílech v německé řeči. V Praze byl roku 1909 vydán také seznam hub přípustných k prodeji, dovoloval jen 45 druhů. Vynechal několik hub z vídeňského nařízení a přidal jiné, které tam nebyly, na příklad hřib žlutomasý a kaštanový, ucháč obecný a chřapáč kadeřavý.

První kodex československý z roku 1937 obsahoval 50 druhů a roku 1950 uznáno 64 druhů, ale ucháč, chřapáč a jiné vypuštěny. Nynější kodexové houby jsou v přednášce rozděleny podle kalendáře.

Zimní houby až do dubna: penízovka sametonohá a březnovka

Penízovka sametonohá, Colybia velutipes, Flammulina velutipes (Curt ex Fr) Singer. Roste v trsech na pařezech i v živých kmenech listnatých stromů od listopadu do dubna. Klobouk je za vlhka slizký, medově žlutý, uprostřed tmavší, lupeny špinavě bílé. Stopka je celá chlupatá, dole jemně kaštanová. Dužnina v klobouku je nažloutlá bez zvláštní vůně. Kdyby si ji někdo zaměnil s třepenitkou svazčitou, která roste také na kmenech, neotráví se, ale hořká chuť třepenitky ho od jídla odrazí. Třepenitka má lupeny hnědozelené.

Plžatka březnovka, Limacium marzuolum, Hygrophorus marzuolum (Fr) Bres, je pod zemí bílá, ale když se prodere zemí po přejití mrazů, je šedá až černavá, s kloboukem znetvořeným, s lupeny bílými, šednoucími. Hledej-

Ucháč obrovský — Gyromitra gigas. Kromb., jedlý. Nalezla v dubnu 1955 u Komořan R. Vtelenská, foto: M. Pavlát. (Před přípravou k jídlu se doporučuje spařit.)

Košnatka plyšová — Dermocybe orellana Fr. non Quél. MUDr. Grzymała, 1957, Poznaň. jedovatá.

me ji v borových lesích. Jinou houbu tam nenajdeme, žádné jedovaté nerostou.

V dubnu začínají smrže a kačenky.

Smrže mají klobouk na povrchu zprohýbaný jamkami nebo důlky, které jsou ohraničeny vyniklými žebry v nesouvislých řadách. Rostou z jara za teplých nocí. Ze všech smrží je nejrozšířenější obecná, Morchela esculenta

Obr. 47. Smrž přerostlá — Morchella praerosa Kr. Jedlá. Nalezl na Roblíně v r. 1956 Miroslav Pavlát.

(L ex Fr) Singer. Vzácnější je menší smrž obojetná, Morchela hybrida Spec. s kloboukem olivově hnědým. Dost hojná je smrž špičatá, Morchela conica Pers ex Fr, s kloboukem šedavě olivovým až tmavým. Nejstatnější je smrž tlustonohá, Morchella crassipes Vent, s kloboukem krátce špičatým. Smrž vysoká má klobouk dlouze kuželovitý, hnědý nebo hnědozelený, prohlubiny

podélné. Smrže hledejme všude, nejenom v lese, i na lukách, zahradách, v příkopech mezi travou, listím, smetím, v místech světlých i stinných. Najdeme-li je, pamatujme si místo pro příští rok.

Kačenka česká, Verpa bohemica Krombholz, má klobouk skoro volný, souvisící s třeněm jen ve vrcholném bodě. Není hojná.

V květnu rostou májovka, opeňka a špička trávní.

Čirůvka májová, Tricholoma Georgii, Calocybe georgii (Clus ex Fr) Kühn, roste v trávě na suchých vyhřívaných místech pod topoly, osikami, lípami, akáty, často na okrajích lesa, nikdy v lese uzavřeném. Klobouk má bělavý, na temeni slabě nažloutlý, lupeny bělavé, které nikdy nezhnědnou a nezrůžoví. V červnu je možná záměna májovek s mladými, jedovatými vláknicemi Patouilardovými, nebo se závojenkou olovovou, hledáme-li májovky v listnatých lesích pozdě na jaře.

Šupinovka měnlivá, Pholiota mutabilis, Kuehneromyces mutabilis (Schff ex Fr) Singer a Smith. Roste v trsech na pařezech listnatých stromů, proto vhodný název opeňka. Klobouk je za sucha bělavě nažloutlý, za vlhka medově hnědý, nejprv sklenutý a pak rozložený. Lupeny jsou skořicově hnědé. Třeň nad blanitým prstenem je lysý, pod prstenem hnědě šupinatý, dole červenohnědý. Od třepenitky se liší nedostatkem sírožluté barvy, příjemnou vůní a hnědými lupeny, nikdy nazelenalými.

Špička trávní, Marasmius oreades (Bolt ex Fr), má klobouk barvy pleťové, ve středu s hrbolkem, za sucha scvrklý, za deště oživený, lupeny skoro bílé, u třeně zaoblené. Stopka je pružná, nelámavá. Roste v trávě na mezích, na stráních, na pastvinách, u cest, na okrajích smrkových lesů. Zaměníme-li špičky za penízovky, nestane se neštěstí. Ale pozor na zvonovky s kloboukem zvonovitým a lupeny narůžovělými. Nebezpečná je záměna s vláknicemi, kterým praská klobouk podle lupenů a lupeny jsou hnědé.

V červnu začínají lišky, mechovky, pečárky a čirůvka fialová.

Liška obecná, Cantharelus cibarius Fr, je celá žlutá s kloboukem silně podvinutým, laločnatým. Dužnina je bílá, velmi chutná, ale těžko stravitelná, od slimáků a hmyzu neožíraná, kdežto mnohé jedovaté houby bývají celé rozežrané. Bylo by třeba pozorovat tyto červy, zda přece později nezahynou.

Mechovka bílá, Clitopilus prunulus (Scop ex Fr) Kummer, má klobouk bílý, trochu výstřední, ve stáří až skoro nálevkovitý, za vlhka slizký. Lupeny jsou nejprv bílé, pak růžové a sbíhavé po třeni, který je krátký, bílý. Dužnina je bílá, vůně moučné. Roste v mechu, v trávě podle lesních okrajů. Později v létě musíme dávat pozor, abychom nezaměnili mechovky za bílé strmělky, značně jedovaté.

Pečárky jsou houby s lupeny volnými, to jest ke třeni nepřirostlými, v mládí bělavé, pak růžovějící až do barvy čokoládové, i černé. Tím se bezpečně rozeznávají od jedovatých muchomůrek, které mají lupeny trvale bílé.

Pečárka císařská, Psaliota augusta, Agaricus augustus Fr, roste velmi vzácně na naneseném jehličí. Má klobouk velmi široký, nažloutlý, hnědě šupinatý, pomačkáním se nebarvící.

Pečárka lesní, Psaliota silvatica, Agaricus silvaticus Schff ex Secr, má klobouk červenohnědě šupinatý, na temeni jakoby rovně uťatý. Poškrábána v mládí krvavě zčervená.

Pečárka polní, Psaliota campester, Agaricus campestris (L) Fr, zvaná též obecná, má klobouk bílý, hnědě plstnatý, poškrabáním se skoro nebarvící, jen slabě do růžova. Lupeny zůstávají dlouho růžové, až začnou černat. Pěstuje se i uměle.

Pečárka pařeništní, Agaricus vaporarius Vitt, má klobouk špinavě hnědý, záhy pukající v široké šupiny.

Pečárka rolní, správněji ovčí, Psaliota arvensis, Agaricus arvensis Schf ex Fr, má bílý klobouk zdaleka viditelný. Dužnina pomačkáním žloutne, později rezaví. Je dost proměnlivá a má několik odrůd.

Čirůvka fialová, Tricholoma nudum, Lepita nuda (Bull ex Fr) W. G. Smith, začíná se někdy objevovat i v květnu, ale nejhojnější až na podzim, v smrkových dolinách. V mládí je celá fialová, ve stáří hnědavá. Klobouk je za vlhka tmavší, vždy lysý a hladký, spokožkou loupavou. Dužnina je fialová a vonná.

(Pokračování)

d) Houby škodlivé a jedovaté.

MUDr. St. Grzymała, Poznań (Polsko).

Otravy houbami v Polsku.

Д-р мед. Ст. Гржимала, Познань: **Отравления грибами в Польше.**

MUDr. St. Grzymała, Poznań: **Mushroom poisoning in Poland.**

Přeložil V. Kedyk. (Psáno pro MSb.)

V Polsku je zužitkování hub k přípravě potravy velmi rozšířeno, jídla z hub jsou velmi populární, avšak botanická znalost hub je u houbařů nedostatečná, takže se vyskytuje mnoho otrav houbami, často smrtelných.

Autor prováděl od r. 1953 šetření v poznaňském okrese, který má víc než 2,2 milionů obyvatel, a sebral materiál pro přesnou evidenci všech otrav houbami. Okresní úřady zavedly povinné hlášení všech případů otravy potravinami a to nám umožnilo podchytit všechny otravy houbami nejen číselně, ale ve většině případů také zjistit, který druh hub otravu způsobil. V poměrně malém počtu případů, kdy se nepodařilo zjistit druh otravné houby, pozorované příznaky onemocnění často odpovídaly charakteristickému obrazu některých houbových otravných látek.

Během let 1953—1957, tj. v časovém úseku 5 let, zaregistroval jsem celkem 155 případů otrav s 319 případy onemocnění, a z toho bylo 255 nemocných (79,9 %) v nemocničním ošetření. Z otrávených zemřelo 32.

Nejčastější a nejnebezpečnější otravy způsobila muchomůrka zelená — Amanita viridis. Bylo 51 případů otravy muchomůrkou zelenou, a z nich 22 případů smrtelných, přesto že téměř všichni otrávení byli včas léčeni v nemocnici.

V případech, které jsme pozorovali, byla inkubační doba 7 až 10 hodin, v krajních případech 6 až 25 hodin.

V 6 případech zemřeli otrávení před uplynutím 48 hodin (většinou to byly děti), v 8 případech třetího dne, v dalších 6 případech 4. až 6. dne, a v jednom případě po 9 dnech (počítáno od chvíle, kdy se objevily první příznaky otravy).

Zásadní příčinou otrav touto houbou byla záměna muchomůrky zelené za jedlou holubinku, někdy za pečárku nebo za čirůvku.

Na druhém místě co do počtu otrav houbami je ucháč obecný — Gyromitra esculenta. Touto houbou se otrávilo v letech 1955—1957 45 lidí (22 ohnisek otravy), z nichž dva otrávení zemřeli.

V letech 1953 a 1954, vzhledem k špatné úrodě hub, nezjistili jsme otravy tímto druhem hub.

Inkubační doba byla dlouhá — průměrně 7—10 hodin, v krajních případech pohybovala se inkubační doba mezi 2,5 a 22 hodinami.

Nutno podotknout, že klinická pozorování ani pitva ani v jednom případě nepotvrdila všeobecný názor o rozkladu červených krvinek. Smrt nastala v pozorovaných případech na třetí nebo čtvrtý den.

Podle našich pozorování nebyla příčinou těchto otrav záměna ucháče za nějaký jiný jedlý druh houby, například za smrž (v Polsku venkované nazývají často ucháč smrží), nýbrž mylné přesvědčení, že ucháč je bez výhrady, nebo podmínečně jedlý.

Přesto, že ucháč byl převařen a odvar byl odstraněn, objevily se u 16 osob příznaky otravy a jeden pětiletý chlapec následkem této otravy zemřel.

Otravy muskarinem pozorovali jsme u nás vzácněji, přesto že tato otravná látka je obsažena v různých houbách. Z celkem 25 případů byla příčinou otravy vláknice Inocybe Patouillardi v 7 případech, Inocybe Godeyi v jednom případě. U ostatních 17 případů otravy muskarinem se nepodařilo zjistit, který druh jedovaté houby způsobil otravu.

Též v 16 případech otravy s typickými příznaky otravy mykoatropinem neměli jsme příležitost určit druh otravné houby.

V obou uvedených skupinách otrav nebylo smrtelných případů.

Otravy závojenkou olovovou, jež jsou často hlášeny ze Švýcar a z Francie, se v Polsku vyskytují velmi zřídka. Během 5 let jsme zjistili celkem jen 8 případů.

Též otrava čirůvkou tigrovanou — Tricholoma tigrinum, častá v Záp. Evropě, nebo otrava hřibem satanem, se u nás vůbec nevyskytla. Oba tyto druhy jsou v Polsku vzácné, a na Poznaňsku vůbec nerostou.

V naší statistice je nápadně velké procento otrav čechratkou podvinutou — Paxillus involutus. Zvlášť těžké případy otravy vznikly po požití této houby syrové. V jednom případě způsobilo požití několika kousků této houby dokonce smrt tříletého chlapce. V ostatních zjištěných případech otravy — kromě otravy kožnatkou Dermocybe orellana — byl počet pozorování příliš malý, takže nelze ještě učinit platné závěry.

V poslední skupině otrav různými, nezjištěnými houbami, překvapuje vysoký počet jednotlivých otrav (v 62 ohniskách otrav jen 88 případů), což jistě souvisí se závislostí příznaků otravy na individuálních vlastnostech nemocného. Jde asi o nespecifické otravy jedlými houbami. Tři případy úmrtí v této skupině, z nichž ve dvou případech šlo o osoby v pokročilém věku, lze též počítat k otravám nespecifickým. V jednom případě nastala smrtelná otrava 2½letého dítěte po požití několika syrových hub, kdežto ostatní členové rodiny jedli tyto houby vařené a neonemocněli.

Všechny uvedené případy otrav houbami během 5 let se dělí takto:

1. otravy houbami, nasbíranými konsumenty, 265 případů otrav;
2. otravy houbami, koupenými v krámě nebo na trhu, 49 případů otrav;
3. otravy houbami, koupenými v krámě jako hotové produkty, 3 případy otrav;
4. otravy houbami, požitými ve stravovnách, 2 případy otrav.

Smrtelné otravy se vyskytly jen v případech hub, nasbíraných konsumenty.

Podle obydlí otrávených bylo 197 (61,8 %) osob z měst a 122 (38,2 %) na venkově. Přepočet na 10 000 obyvatel dává index otrav v městech 2,5, a na venkově 0,3.

123 (38,6 %) otrav připadalo na muže a 196 (61,4 %) na ženy. Zjistili jsme také velkou závislost případů otrav na dnech týdne, tj. 152 případy (47,6 %) bylo v pondělí anebo v noci z pondělí na úterý — a to ukazuje jednoznačně na omyl při sběru hub tzv. „svátečních houbařů“, kteří pocházejí hlavně z měst. Rozbor roční křivky otrav má tři špičky: jaro s vrcholem v květnu, a to jsou výhradně otravy ucháčem Gyromytra esculenta;

léto se špičkou v srpnu — otravy hlavně muchomůrkou zelenou Amanita viridis, a konečně podzim s vrcholem v říjnu, kde většina otrav nastala po požití čechratky podvinuté Paxillus involutus.

O otravách kožnatkou Dermocybe orellana je nutno se zvlášť zmínit, protože číslice, uvedené v našem sestavení nejsou plným odrazem skutečnosti. Otravy tímto druhem hub jsme zjistili totiž jen u obyvatelstva poměrně malé oblasti — asi 200 čtver. km, z níž ještě část patří k jinému okresu. V letech 1952—1957 jsme zjistili v této oblasti mezi venkovským obyvatelstvem 132 případy otrav zmíněnou kožnatkou, z nichž 19 bylo smrtelných.

Zvlášť nápadná byla — na rozdíl od jiných případů otrav houbami — velmi dlouhá inkubační doba, jež byla u hromadných otrav v r. 1952, 3 až 14 dní, a u případů otrav v létech 1955 a 1957 2—17 dní.

Průběh choroby vykazoval vedle velmi prudkého pocitu žízně poruchy žaludeční a střevní, dále bolesti hlavy a bolesti v bederní krajině — zejména při těžkém průběhu onemocnění — další příznaky onemocnění ledvin v podobě oligurie (snížení množství moče), obyčejně po několikadenní polyurii (chorobném zvýšení množství moče), dále v podobě nízké specifické váhy moče, vysoké albuminurie (přítomnosti bílkovin v moči), někdy dokonce anurie (chorobný nedostatek moče) a vysokého stoupání obsahu močoviny v krvi, jejíž množství přesahovalo v těžkých případech hodnotu 500, ba i 700 mg %.

V krevním seru byl zpravidla zvýšený obsah chloridů a pokles draslíku. Obsah bílkovin v seru byl vždy výrazně nižší, zvlášť velký byl pokles obsahu albuminů.

Obvyklé zkoušky krve, charakteristické pro poškození parenchymu jater, byly obyčejně positivní.

Ve většině případů byla zřejmá výrazná leukocytosa s mírným přesunem doleva, a v některých případech leukopenie. Zpravidla srážka krve byla urychlena.

V době rekonvalescence prováděné zkoušky funkce ledvin prokázaly u nemocných s těžkým nebo středním průběhem otravy, že schopnost ledvin koncentrace moče je velmi omezena.

Nemocní si stěžovali ještě během mnoha měsíců po otravě na stálou žízeň, časté bolesti hlavy a bolesti v bederní krajině. Objektivně byla patrná také zde omezená koncentrační schopnost ledvin a zvýšená diuresa s nízkou specifickou vahou moče. Anatomicko-patologické změny v případech úmrtí byly zjevné hlavně v ledvinách v podobě Nephrosis toxica gravis, po příp. Nephritis interstitialis u akutních případů otravy, anebo Nephritis interstitialis fibrosa, po příp. Nephritis interstitialis renum v případech, kdy nemoc trvala několik měsíců. Kromě toho při pitvě se zjišťovala menší nebo větší degenerativní změna, výjimečně i ztučnění parenchymu jater, ale nikdy v takové míře jako při otravě muchomůrkou zelenou nebo ucháčem.

Zpravidla byly patrné četné výrony krve do mozku a v sliznicích žaludku a střev. Často se vyskytoval také výron krve v různých jiných orgánech. Úmrtí následkem otravy kožnatkou nastávalo obyčejně po 2—3 týdnech, v krajních případech nejdříve za 4 dny a nejpozději 161. dne po onemocnění.

Prováděli jsme s houbami, nasbíranými onemocnělými osobami i nasbíranými námi, biologické pokusy na pokusných zvířatech, tj. dávali jsme tyto houby do pokrmů psů a koček, králíkům jsme vstřikovali odvar do břišní dutiny, a myším podkožně. Všechny tyto pokusy prokázaly silný toxický účinek hub. Anatomicko-patologické změny v orgánech zahynulých zvířat byly podobné těm změnám, které byly zjištěny v orgánech na otravu zemřelých lidí.

Otravy houbami v poznaňské oblasti v letech 1953—1957.

Druh houby a strava	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Celk. poč. případů otravy	%	Úmrtí
Amanita viridis							4	45	2				51	16,0	22
Gyromitra esculenta				2	43								45	14,2	2
Cortinarius (Dermocybe) orell.				3				5		12			20	6,3	4
Inocybe Patouillardi						7							7	2,2	
Inocybe Godeyi						1							1	0,3	
Otravy muskarinem						1	3	6	7				17	5,3	
Otravy mykoatropinem		3				3	9		1				16	5,0	
Russula emetica								1		1			2	0,6	
Entoloma lividum								3	5				8	2,5	
Agaricus xanthodermus							4						4	1,2	
Scleroderma vulgare		2						5					7	2,2	
Paxillus involutus				2	1			3	10	19	4		39	12,2	1
Boletus calopus								5					5	1,6	
Suillus luteus										3			3	0,9	
Armillariella mellea										3			3	0,9	
Marasmius oreades								3					3	0,9	
Otravy nezjištěnými houbami	2		3		1		4	38	17	14	2	7	88	27,7	3
Celkový počet otrav	2	5	3	7	45	12	24	114	42	52	6	7	319		
Procento	0,6	1,6	0,9	2,2	14,2	3,8	7,6	35,6	13,2	16,3	1,8	2,2		100,0	
Úmrtí					2			21		4	1				32

Smrticí dávka byla u koček 0,4—0,9 gramů syrových hub (vysušených až na stálou váhu), na 1 kg živé váhy, a uhynutí nastávalo za 3—9 dní. Při dávce 1,5—2,0/kg nastávalo uhynutí za 36—48 hodin.

Převařování po dobu dvou hodin anebo uchovávání po dobu 3 let sušených hub nemělo pozorovatelného účinku na pokles toxicity.

Dále bylo zjištěno, že otravné látky jsou rozpustné ve vodě; dokonce i při pokojové teplotě lze destilovanou vodou extrahovat jedovatou látku z hub beze zbytku. Zjistili jsme také, že klobouček hub obsahují asi dvakrát víc jedovaté látky než třeně.

Kožnatka, sbíraná v různých oblastech Polska, nevykazovala žádných rozdílů ve své toxicitě.

Seznam literatury.

Alder A. E.: Neuere Erkenntnisse über Essbarkeit und Giftigkeit der Pilze. Schweiz. Zeitschr. f. Pilzk., 1956, 34 : 129—132.

Dujarric de la Rivière R.: Le poison des Amanites mortelles. Paris, Masson, 1933.

Grzymala St.: Massevergiftung durch den Orangefuchsigen Hauptkopf. Zeitschrift f. Pilzk., 1957, 23 : 139—142.

Vergiftungen durch Paxillus involutus (Batsch) Fr. Zeitschr. f. Pilzk., 1958, 24 : 19—22.

Śmiertelne zatrucia rzekomo jadalnym gatunkiem grzyba. Roczniki PZH, 1958, 9 : 115—119.

Rolla grzybów w zatruciach pokarmowych. Roczniki PHZ, 1958, 9 : 377 až 388.

Zatrucia grzybami w wojewdództwie poznańskim w okresie 5 — lecia. Biulet. Służby San.-Epid., 1958, 2 : 101—126.

Über toxische Wirkung des Orangefuchsigen Hauptkopfes. Vortrag auf dem Kongress für gerichtliche und soziale Medizin, Zürich 1958.

Über Vergiftungen durch den Orangefuchsigen Hauptkopf Cortinarus (Dermocybe) orellanus Fr. Mykologisches Mitteilungsblatt 1958, 2 : 3—6.

Ostrożnie grzyb trujący, Grzyby trujące i zatrucia grzybami) Warszawa, P. Z. W. L. 1958.

Habersaat E.: Schweizer Pilzflora. Bern, Hallwag, 1947.

Lyon E.: Zur Kenntnis der Sektionsbefunde bei Pilzvergiftungen. Med. Klinik, 1916, 12 : 237—239, 262—265.

Pilát A.: Klíč k určování našich hub hřibovitých a bedlovitých. Praaha, Brázda, 1951.

Ricken A.: Die Blätterpilze (Agaricaceae). Leipzig, Th. O. Weigel, 1915.

Skirgiełło A. i Nespiak A.: Cortinarius (Dermocybe) orellanus Fr. non Quél. — przyczyną licznych zatruć grzybowych w Polsce w latach 1952—1955. Acta Societatis Botanicorum Poloniae, 1958, 27 : 215—220.

Smotlacha F.: Atlas hub jedlých a nejedlých. Praha, Melantrich, 1952.

Wieland O., Fischer H., Reiter M.: Über den Wirkungsmechanismus des Knollenblätterpilzgiftes alpha — Amanitin. Arch. f. exper. Path. u. Pharmacol., 1952, 215 : 75—84.

Wysocki K., Ruszkowski M., Raszeja St.: Ciężkie toksyzne uszkodzenie nerek w przebiegu zatrucia zasłonakiem rudym (Cortinarius orellanus). Polski Tygodnik Lekarski 1958, 13 : 1314—1317.

Pozn. red.: Naše čtenáře a zvláště všechny ty, kteří sbírají čechratku podvinutou překvapí názor autorův. Podle našich zkušeností je někdy velmi obtížné určit druh, který způsobil otravu.

Zejména ve smrtelném případě máme svoje pochybnosti. Dále je nutno připomenouti, že polští houbaři na venkově jedí většinou velké dávky hub.

U nás je vždy čechratka podvinutá sbírána do směsi, tedy je pojídána v malých dávkách, spíše jako koření. Mnoho našich čtenářů si ji takto cení. Polské zkušenosti však musíme vzíti v úvahu a budeme opatrni při její přípravě (musí být důkladná) a v množství, které budeme najednou pojídat.

Ing. Sm.

Josef Chmelíček:

Roztřídění a výpočet jedovatých hub.

Иосиф Хмеличек: **Разделение и перечень ядовитых грибов.**

Josef Chmelíček: **Classification and list of poisonous mushrooms.**

Jedovaté houby se mohou rozdělit podle toho, jak působí na lidský organismus. Profesor Smotlacha věnoval tomu jedno číslo Knihovny mykologického sborníku a rozdělil houby podle hlavních příznaků na 5 skupin. 1. Otravy dráždivé s vrhnutím a průjmy: satan, žlučník, kříšť, palčivé holubinky a ryzce. 2. Předešlé otravy stupňované do větší bolestivosti: závojenka olovová, čirůvka tygrovaná, zvonovky a závojenky. 3. Otravy opojné: muchomůrka červená a královská. 4. Otravy krevní: muchomůrka zelená a bílá, chřapáčovité. 5. Otravy a poruchy rázu neurčitého: pesterce, oranžové lišky.

Zachováme-li přibližně toto rozdělení, ale přihlédneme k pokroku v mykologii, můžeme jedovaté houby rozdělit do tří skupin.

Do první skupiny zařadíme otravy, které postihují jen ústrojí zažívací (žaludek, střevo tenké a tlusté) a nejsou nijak nebezpečné.

Do druhé skupiny zařadíme ty houby, které postihují kromě zažívacího ústrojí i soustavu nervovou. Nemusí to být otravy nebezpečné, ale když pacient překonal před tím jiné těžké onemocnění nebo je choulostivější, mohou se stát smrtelnými.

Do třetí skupiny zařadíme houby, které kromě jmenovaných obtíží způsobují degeneraci důležitých orgánů, jako na příklad jater, ledvin a srdce. Ty jsou smrtelně jedovaté.

Jedovaté houby I. stupně, které působí jen na žaludek.

1. Jsou to všechny houby přestárlé a zapařené, i když jsou jedlé.

2. Jedlé houby, když se jí syrové: václavky, čechratky, mlženky, některé modráky a kustřebka zdobená. Ta je toxikologickou hádankou asi jako ucháč, protože mnoha lidem neuškodí, i když vypijí slitou vodu. Po požití syrové kustřebky zdobené, Pustularis coronaria Jac., nastává nevolnost od žaludku, zvracení a průjmy, které trvají jen krátkou dobu. Uzdravení je rychlé a úplné. Bělavé koule v čas zralosti se otevírají a vyhlížejí jako fialové lilie. Roste od května do června až ve stovkách. Ve všech jídlech je výborná.

3. Nesprávně kuchyňsky upravované. Jako příklad jsou hníky. Hník inkoustový se nesmí připravovat s vínem a nesmí se zapíjet alkoholem. Potom působí nejen na žaludek, ale i na cévy. I prudce jedovatý ucháč se dá vhodnou úpravou učinit neškodným a jedlým. Pošvatky, muchomůrky žonkylové a slzivky oprahlé se musí napřed svařit, voda odlít a nikdy ve větším množství. Pak působí jedovatě.

4. Všechny hořké a peprné, první jen ve větším množství: hřib peprný, pestřec, kříšť, žlučník, třepenitka svazčitá, mnohé holubinky, ryzce a čirůvky, jedovatý lilák kozlí. Někomu jediný žlučník přimíchaný k hřibům pokazí celé jídlo. Většina lidí tyto houby nesnáší. Někdo nesmí sníst ani 4 plodnice pesterce, jinému neuškodí ani 10 plodnic. Asi za 2 hodiny dostavuje se tupá bolest žaludku, nehojné zvracení, bezbolestné průjmy a pocení. Otrava není nikdy těžká. Pestrce se podobají bramborovým hlízám s tvrdou bradavčitou pokožkou a černým obsahem. Slouží jako koření.

5. Při sbírání pečárek ovčích, které příjemně voní, mohou se omylem přibrat pečárky, které páchnou po inkoustu nebo karbolu. Po jejich požití dostaví se žaludeční nevolnosti, někdy i zvracení, ale brzké uzdravení. Je to

Obr. 48. Zvonovka jarní — Entoloma erophilum Fr. nejedlá (mírně jedovatá). Nalezl v Komořanech r. 1957 Ťupa, fotografoval Miroslav Pavlát.

pečárka zápašná, Agaricus xanthodermus Sow. a pečárka perličková či skleníková, Agaricus meleagris I. Schff. U obou dužnina třeně ihned chromově žloutne a potom hnědne.

6. Nejtěžší žaludeční otravy způsobuje satan, který se někdy může přimísit ke kolodějům nebo jiným modrákům. Má klobouk bělošedý a dužninu žlutobílou, ne žlutou jako jiné modráky a ani tolik nemodrá. Nemá se ani ochutnávat, protože syrový je nebezpečný. Za 2 hodiny po požití se pocítí celková nevolnost, zvracení a průjmy, někdy až 20krát za sebou 2 až 6 hodiny, někdy až do vysílení, takže otrávený se na nohou neudrží. Ale ve dvou až třech dnech nastává úplné uzdravení. Otrava není životu nebezpečná, ale otrávený zkouší mnoho nepříjemností.

Jedovaté houby I. skupiny, které působí i na střeva.

7. V holubinkách jsou neznámé pryskyřičné látky, které u některých lidí způsobují odpornou palčivost a po uvaření hořkost, která nikoho neláká k požívání. Holubinkami se ještě nikdo neotrávil. Pryskyřičné látky působí zvláště na tenké střevo. Nejprve začíná pálení v hrdle, v jícnu, pak v žaludku, někdy se dostavují průjmy, zvracení málo. Otrava trvá jen několik hodin a není nikdy smrtelná. Nejpalčivější jsou červenavé, brunátná a jízlivá.

8. V ryzcích jsou podobné látky, které dráždí žaludek a střevo. Otrava nastává požitím většího množství palčivých ryzců. Kuchyňskou úpravou se pryskyřičné látky porušují, ale palčivé ryzce nebudou nikdy chutnými. U ryzců a holubinek ochutnáváme hned v lese lupeny, palčivé zahazujeme.

9. Je několik hořkých čirůvek (žíhaná, osmahlá, sírová, bílá, masitá, hořká), ale nebezpečná je jen tygrovaná, Tricholoma pardidum Qu. U nás ještě nebyla otrava hlášena, ač u nás roste, ale hojné jsou otravy ve Švýcarsku a v Německu. Za půl hodiny nebo i později začne nevolnost v žaludku, mrazení, zvracení, průjmy, 2 až 6 dní. Proto dávejme pozor při sbírání šedých čirůvek. Klobouk tygrované má široké šupiny srovnané jako tašky na střeše. Voní moučně. I čir. odlišná může vyvolat bolesti střevní, slinotok a svírání v hrdle.

10. Ze sběru vlučujeme všechny zvonovky a závojenky. Mírně jedovaté jsou zvonovky jarní Entoloma erophilum Fr., nebezpečné jsou závojenka dubnová, Entoloma aprile Britz., závojenka vmačklá čili růžošedá, Entoloma rhodopolium Fr., závojenka páchnoucí, Entoloma nirodosum Fr., která voní po kyselině dusičné, závojenka hnědolesklá, Entoloma venenosum Smotlacha. Protože jsou drobné a málokdy se přiberou k jedlým, nepůsobí tak nebezpečně jako veliká závojenka olovová, která je přeřazena do III. skupiny. Asi za 2 hodiny po požití drobných závojenek začíná nevolnost, bolení hlavy, mírné blouznění, studený pot, zvracení, průjmy a za týden nastává plné zotavení.

Jedovaté houby I. skupiny, které působí nejvíce na tlusté střevo.

11. To jsou kuřátka, od pradávna všeobecně sbíraná. Nejvíce hořkosti mají kuřátka bledá, Clavaria pallida Fr., kuřátka sličná, Clavaria formosa Fr., ale i jiné. Jedy způsobují zahořklou chuť kuřátek, dají se odstranit spařením vroucí vodou, ale mnoha lidem neškodí. Požity ve větším množství dráždí sliznici tlustého střeva, vyvolávají kolikové bolesti na periferii břicha, i průjmy, ale příznaky brzy pomíjejí. Dosud se nikdo kuřátky neotrávil, u nich netřeba ani léčení. Někdy pomáhá odkrájet konečky větviček.

Pokračování příště.

e) Různé.

Stanislav Fechtner:

Vliv průměrných teplot a množství srážek na růst hub.

Станислав Фехтнер: **Влияние средней температуры и количества осадков на произрастание грибов.**

Stanislav Fechtner: **Influence of medium temperature and of precipitation on mushroom growth.**

Minulý rok 1958 jevil všechny příznivé známky pro bohatší výskyt hub. V zimě napadlo dosti sněhu — celkem za zimu přes 4 m, stromy hýřily pylem, jak to vůbec nepamatuji, léto bylo dosti vlhké a nijak zvláště chladné a přece, alespoň zde v nejbližším okolí Srní, resp. Schätzova lesa houby téměř nerostly — alespoň to byl nejslabší rok za posledních 10 let.

Mám zde, v jednom z nejodlehlejších koutů Šumavy, všechny předpoklady k pozorování. Z mého domku na všechny strany na vzdálenost 50—200 m jsou lesy, a to většinou bohaté na houby, mimo to, přes 5 let provádím pozorování pro Hydrometeorologický ústav a tak mám dobrý přehled o všech meteorologických vlivech.

Zdá se, že všechny ty houbařské prognostiky nejsou zcela spolehlivé, a to ani ta nejjednodušší a nejosvědčenější, že totiž houby rostou po teplém a vlhkém počasí, neplatí vždy. Mnohdy bylo teplo a vlhko a houby nerostly a naopak za zdánlivě nepříznivého počasí rostly alespoň trochu.

Příznivý vliv úplňku na výskyt hub jsem za celých 10 let nepozoroval — někdy rostly — někdy ne a je tomu tedy asi právě tak jako s tvrzením, že úplněk má vliv na počasí. To bylo meteorology jasně vyvráceno.

Kdyby měl mít pyl nějaký vliv, pak by se to bylo musilo loňského roku také projevit, i když nutno přiznat, že jedno selhání nemůže být ještě důkazem.

Pro zajímavost uvádím přehled průměrných denních teplot a celkové množství srážek za jednotlivé měsíce 1958 od ledna do října.

leden	únor	březen	duben	květen	červen	červenec	srpen	září	říjen
—4.9	—0.9	—5.1	1.1	11.4	11.1	13.7	13.2	9.6	5.2
155 mm	227	44	103	90	162	77	93	127	100

Neobyčejná úroda hub byla v roce 1949 v září, ale i v letech 1950—1953 byla úroda velmi dobrá, ale vesměs až v srpnu a v září. Výskyt hřibů v červnu a dokonce v květnu je zde velmi řídký a o skutečném růstu se dá mluvit vždy až v srpnu a září. Je to asi tím, že v hlubokých lesích se půda prohřívá jen velmi pomalu.

Prvý meteorologický záznam mám z roku 1953 a jelikož i toho roku byla již v srpnu velmi dobrá úroda, uvádím jej k porovnání:

leden	únor	březen	duben	květen	červen	červenec	srpen	září	říjen
—4.6	—3.6	—0.5	5.1	9.1	12.6	15.3	12.9	10.9	7.1
59 mm	113	18	55	63	132	127	53	25	9

Porovnáme-li tedy přehled průměrných teplot a množství srážek, shledáme, že rok 1953 byl teplejší, ale značně chudší na srážky. Jen nápadně vyniká červenec 1953 s průměrnou teplotou 15.3 a velkým množstvím srážek 127 mm. Bude nutno provést ovšem mnoho takových porovnání, aby se zjistilo, zda červenec je pro zdejší mikroklima tak rozhodující. V kladném případě by se asi dalo předpokládat, že tutéž úlohu v nižších polohách hraje asi červen. V žádném případě se však z tohoto jednoho případu nesmí činit žádné závěry, alespoň ne tak jednoduché. Zde nás varuje červenec 1954, kdy byla průměrná teplota 11.3, ale množství srážek 326 mm! Houby rostly velmi málo. Zdá se, že nadbytek vláhy také škodí. Je ostatně známo, že ve vysloveně vlhkých lesích, zvláště v místech, která jsou většinou roku převážně mokrá, houby nerostou mimo vysloveně vodomilných, jako je čapulka.

Domnívám se, že by bylo velmi účelné, kdyby byla navázána spolupráce s Hydrometeorologickým ústavem s fenologickým oddělením. Představuji si to tak, že by zkušení mykologové vypracovali postup, jaké druhy hub sledovat a jak určovat intensitu výskytu. (Pro svoji potřebu se přidržuji pokud možno směrnic daných pro sledování fenologických fází u rostlin) a požádat fenologické oddělení, aby zařadilo pozorování hub též do svého programu. Pochopitelně by záznamy mohly provádět jen stanice, které jsou poblíž lesů. Tím by byl získán bohatý materiál, který vhodně zpracován, by mohl přinésti značný užitek.

Dr. Ladislav Hanuš:

Modřín.

(Pinus larix L., Coniferae)

Je to známý lesní strom, křehký, vonný a jediný z jehličnatých, který ztrácí v chladném údobí svoje jehličí, aby zase vyrostlo na jaře v nové kráse. Modřín miluje volnost, slunce a vzduch kolem sebe. Jen na takovém místě vyrůstá plně. Je-li tísněn ve stínu jiných stromů kolem něho, špatně se mu daří a jen koruna stromu živoří, kdežto dolní část opadává a zasýchá.

Pro houbaře je modřín neklamným důkazem pro to, že malá úhledná žlutá houbička, vzrostlá v blízkosti modřínu, je plžatka modřínová čili modřínka — Limacium lucorum Kalch. Tato lupenatá a za mokra slizká houbička, velikosti asi jako známá liška, ale s kulatou hlavou, roste jen za chladného podzimu, zpravidla od října až do prvních mrazů. Je přímo vázána na modřín. U jiného stromu bychom tuto houbu marně hledali. O tom jsem se opětovně mohl přesvědčit při svých vycházkách do lesní přírody za houbami a dlouholetém pozorování. Houba je sice malá, ale roste hojně v modřínových hájích (tak na Doubravce u Teplic Lázní) a je dobře jedlá.

Roste, když už pomalu nenajdeme jiných známých hub. Nedá se zaměnit s nějakou špatnou houbou.

Modřín samotný je i znám v lidovém léčitelství. Průzkumy ukázaly (podle dr. K. Müllera v jeho knize: Soudobý lékařský herbář květeny ČSR, 1936), že jehlice obsahují glykosid koniferin a kůra má hodně třísla a kyseliny laricinové. Z modřínové pryskyřice získáváme silici terpentýnovou, obsahující kyselinu larikopinovou a larikopinonovou (rozdíl mezi oběma! Podle vzorců prvá C_{21} H_{30} O_3, druhá C_{20} H_{22} O_4), dále resen a hořčinu. Tato silice má značně antiseptické účinky, též proti střevním hlístům a má také močopudné účinky. Inhalace par z modřínového jehličí a silice působí dobře na průdušky a plíce.

Nejlepší a nejkrásnější je ovšem houbařská procházka ve vonných lesích hojně smíšených se smrky, borovicemi a modříny. Jak se tu dýchá dobře! Plíce se čistí, choré plíce se uzdravují a posilují, i srdci a nervům je líp! Proto važme si našich lesů a nekuřme v nich! Nehledě k nebezpečí požárů v létě si kuřák jen kazí vonný a hojivý lesní vzduch. Sám se tím poškozuje.

J. Poláček:

Houby na poštovních známkách.

И. Полячек: **Грибы на почт. марках.**

J. Poláček: **Fungi on stamps.**

Počátkem října 1958 rozlétla se do celého světa serie pěti našich poštovních známek, na kterých jsou vyobrazeny bedla vysoká, hřib borový, křemenáč, muchomůrka červená a václavka. Autorem kreseb je prof. K. Svolinský a vyryl je Lad. Jirka.

Tyto známky setkaly se s příznivým ohlasem nejen v odborných kruzích mykologických, ale i u filatelistů byly přijaty velmi příznivě. Líbí se všem např. v Kanadě a časopis FILATELIE (roč. VIII., čís. 23) cituje relaci lucemburského rozhlasu z 2. 11. 1958, v níž byla vyslovena tato chvála: „Kdyby se měla přiznat některým známkám cena za nejkrásnější serii tohoto roku, pak bychom musili přiznat bezpodmínečně tuto cenu československým známkám s námětem hub. Pro motivové sběratele-botaniky vychází překrásná serie z oboru, jenž byl doposud opomíjen".

Nás houbaře zajímá, že podnět k vydání těchto známek dal již v r. 1951 Čs. mykologické společnosti jeden z našich členů-filatelista a že naše společnost prostřednictvím zemř. Dr. Smotlachy předložila návrh ministrovi spojů. Trochu nás však musí mrzet, že s jeho realizací bylo tak dlouho otáleno a domníváme se, že i naše pošta není tak zcela bez viny, když si dala ujít světové prvenství! Rumunsko první si přispíšilo a vydalo již v létě 1958

serii 10 známek s houbami. Stalo se tak, jak uvádí časopis FILATELIE (VIII/18) patrně tím, že naše ministerstvo spojů uveřejnilo svůj emisní program na r. 1957 koncem r. 1956, dle něhož naše známky s houbami měly

Obr. 48. Serie 5 čs. známek s motivem hub vyšla v r. 1958.

být vydány k houbařské sezóně 1957, k čemuž však nedošlo. Prý pro značné technické obtíže, spojené se složitým 3—4barevným tiskem.

Dalším státem, který ohlásil podobná vydání známek, je Polsko a zdá se, že budou následovat i jiné státy. My houbaři bychom jen vítali, kdyby naše pošta i v příštích letech pokračovala ve vydávání známek s houbami, s nimiž loni tak úspěšně zahájila. Jako příští serii navrhovali bychom vydání známek s našimi nejjedovatějšími houbami a věříme, že se rozšířením jejich znalosti hodně omezí případy smrtelných otrav.

Vlastimil Kedyk:

Na návštěvě v SSSR II.

В. Кедык: В гостях в СССР — II.

B. P. Vasilkov seznámil mne s pracovníky proslulého Botanického ústavu a s redaktory Botanického žurnálu, ukázal Botanickou zahradu, nesmírně bohatou knihovnu ústavu a sbírky exikátů mykologické sekce. Botanická zahrada a ústav vznikly z původního „Aptěkarskogo ogoroda", založeného Petrem Velikým v r. 1714. Utrpěla nesmírně bombardováním za fašistického obležení a jen pozvolna se zotavuje. Padly obětí různé vzácné druhy stromů, např. vzácné palmy, pěstované desítky let.

Ředitelem botanického ústavu je prof. P. A. Baražov. Oddělení výtrusných rostlin vede lichenolog, prof. V. P. Savič, stařičký prof. A. S. Bondarcev vede obor chorošovitých a dřevomorek, G. L. Nikolajevová — lošákovitých, K. S. Sergejevová — vřeckatých, prof. P. N. Golovin obor parasitů rostlin, B. P. Vasilkov — Agaricales a Gastromycetales (asi 3000 druhů v SSSR), prof. M. M. Gollerbach obor vodních řas.

V obrovské knihovně je vedle moderní literatury mnoho vzácných prvotisků, unikátů apod., vzácné atlasy hub, čínské aj. Vědečtí pracovníci mykologické sekce jsou přetíženi prací. B. P. Vasilkov obstarává se svými spolupracovníky kromě vědecké práce též určování zaslaných čerstvých hub a exikátů pro široké kruhy zájemců, provádí expertizy ve sporných otázkách, vznikajících při hromadném výkupu, sušení a zakvašování hub v soli (v soudcích), prováděném v Rusku odedávna ve velkém měřítku.

Rozloučili jsme se se srdečnými hostiteli, B. P. Vasilkovem a jeho chotí, vědeckou pracovnicí Botanického ústavu v oboru anatomie rostlin, odvážejíce s sebou nezapomenutelné dojmy, pozdravy pro ČMS a přání úspěchu československým mykologům v další práci a spolupráci se sovětskou mykologií. Zároveň jsme se rozloučili s kouzelným Leningradem a jeho rozmarným počasím a odjeli do Moskvy.

Laskavá péče leningradských přátel nás doprovázela i v Moskvě, kde jsme měli opět připravené ubytování v Domě vědeckých pracovníků v centru města, nedaleko od Kremlu. I moskevští přátelé se nás ujali a poradili, jak využít krátký čas pobytu k prohlídce Kremlu, Tretjakovské galerie, Zemědělské výstavy a ostatních jedinečných památek a pozoruhodností. Po poměrně klidném a chladném Leningradu jsme byli omámeni moskevským letním vedrem a kypícím životem mnohamilionové metropole, kde se denně střetávají nekonečné proudy lidí nejen ze všech končin Evropy a Asie, ale i ze všech končin světa, a ohromeni mnohotvárností staré a nové Moskvy a její velkolepou výstavbou.

Po několika dnech jsme odjeli na letmou návštěvu Kyjeva, hlavního města Ukrajiny, kdysi hlavního města celé Rusi. Ujala se nás rodina Čechů, kyjevských starousedlíků, takže jsme mohli rychle prohlédnout nejdůležitější historické a umělecké památky tisíciletého Kyjeva, Něstorovu starobylou Kyjevo-pečerskou lavru, kde opět rozbořený překrásný historický chrám s nedocenitelnými uměleckými poklady, svědčil o barbarství fašistů, kteří zbořili také úplně střed Kyjeva — Kreščatik, nyní dobudovaný a skvoucí se novou nádherou. Poklonili jsme se památce Vladimírově a pobyli na posvátných místech staré Kyjevské Rusi, zahleděli se z Vladimírova vrchu na Podol — dolní část Kyjeva, poskytující kouzelný obraz. Nakonec jsme se vykoupali v mohutném Dněpru, kde podle Něstorovy kroniky byli kdysi pokřtěni pohanští Kyjevané. Kyjev nám připomínal polohou a Dněprem Prahu.

Pro vyměřenou krátkou dobu pobytu nemohli jsme přijmout pozvání přátel, abychom s nimi strávili týden v jejich rekreační „dači" za Kyjevem u Dněpru a lesa a houbařili. Poznali jsme nyní nevýhody příliš širokého programu cest a návštěv.

Karpaty.

Dálkový vlak do Lvova, kulturního a průmyslového střediska západních oblastí Ukrajiny, nás přivezl opět blíž k Stanislavi, odkud jsme odjeli autem po výborné silnici přes Kosov—Kolomyji—Žabje podél řeky Čeremoš do velké obce Holovy, do srdce huculského kraje v Karpatech, památného působením básníka Ivana Franka za rakouských dob. Oddali jsme se nyní klidnému životu s horaly, výletům na sousední vrchy a do lesů, obdivovali lidové kroje, výšivky a řezbářské umění Huculů a jejich starobylé nářečí se staroruskými — snad ještě staroslovanskými — zachovanými výrazy a výslovností. Překrásná dřevěná obydlí, krytá napouštěnými šindeli, jsou rozházena po kopcích v obci, táhnoucí se snad 20 km. Huculské horské obce nebyly za války zničeny a dýší klidem a idylou.

Probádali jsme sousední les, ale dlouhotrvající suché počasí nepřálo houbám. Přesto jsme denně přinášeli trochu lišek, holubinek, špiček do huculského boršče. Teprve těsně před naším odjezdem po vydatném dešti vyrazily houby (od 15. do 20. srpna) ze země. Sbírali jsme každý den stále větší množství hřibů, špičníků, bedel, holubinek, lišek, špiček, pečárek, chorošů ovčích, ryzců, mechovek, katmanek, kuřátek žlutých, syrovinek. Hub bylo nyní až příliš mnoho. Zdravé, překrásné hřiby rostly ve skupinách po 15—20 pohromadě, na kraji smrkového lesa, promíšeného buky,

někdy ve vzdálenosti až 50 kroků od stromů, na prohřáté a deštěm napojené pastvině. Naučili jsme huculskou hospodyni připravovat různá houbová jídla podle českých receptů a zpestřovat huculský jídelníček: kukuřičnou polentu s brynzou, boršč, bramborovou polévku, vepřové a skopové maso, drůbež.

Nyní jsme v rychlosti pátrali po zvláštních karpatských houbách, o nichž se i Huculové zmiňovali, že prý „rostou jen v Karpatech". Silná bouře s lijákem a blížící se odjezd nám znemožnily ověřit si tuto zprávu, právě když nastal pravý „houbařský ráj". Rozloučili jsme se s několika staletými obry-buky, památníky dávného utrpení huculského lidu za vlády pánů a zhlížejících na jeho nynější sociální a kulturní rozkvět pod sovětskou vládou (obec Holovy má 3 školy), Věslávka se rozloučila se svými „zvířátky" — kravičkou, telátkem, berany, prasátkem, psem, politovala slepičky, které si v noci odnesla zlá liška. Poděkovali jsme našim hospodářům a odjeli opět autem a autobusem do Stanislavi a za několik dnů domů.

Slíbili jsme huculským přátelům, že se do jejich mohutných a překrásných hor opět vrátíme. „Vždyť musíte ještě hledat naše houby" — připomínali nám.

Ant. Oktábec:

Čtyřicet let „Mykologického sborníku", Časopisu Čs. houbařů.

V **ročníku XVI. (1936)** jsou kromě asi 20 článků Dr. Smotlachy uveřejněny zejména tyto příspěvky: Beneš R. „Tricholoma striatum autor Schff., albobruneum Pers. (subanullatum Btsch.) — Čirůvka žíhaná či bělohnědá" a „Volvaria bombycina Schff. — kukmák vlnatý či bělostný", Bohuslav Př. „Nový způsob preparace hub", Melzer V. „Volvaria temperata v Čechách", Pilát A. „O ceně histologických znaků pro systematiku vyšších hub", Sýkora J. „Ještě hřib černohnědý (černák) — Boletus aereus Bul.", Šimr Jan „Palečkovité — Tulostomaceae", Tyttl Fr. „Bedla černošupinatá neboli kočičí", Zahradník J. „Březnovka — Limacium marzuolum Fr." atd.

V tomto ročníku se objevují první kresby Miroslava Smotlachy (nyní člen redakce).

Smotlacha vydává ve St. nakladatelství barevné tabule: „Jedlé houby I", a „Nebezpečné jedovaté houby", maloval R. Vejrych.

V atlase hub evropských vyšla jako IV. sv. monografie: Cejp K. „Omphalia (Fr.) Quél. — Kalichovka" a jako III. sv. tohoto atlasu počala vycházet monografie: Pilát A. „Polyporaceae — Houby chorošovité (1936—42).

Podle zpráv v MS rostlo po celý rok dosti hub, včetně hřibů.

V **ročníku XVII. (1937)** jsou kromě asi 20 článků z péra Dr. Smotlachy z nichž 6 pojednává o otravě houbami, kupř. tyto další články: Beneš R. „Co jest Boletus sanguineus Withering?" a „Collybia fusipes Bull. — penízovka vřetenonohá", Pilát A. „Ithyphallus ornatus Šusták jest Diktyophora duplicata (Basc.) E. Fischer", Sak V. „Liška oranžová či pomerančová — Cantharellus aurantiacus Fr.", Šimr J. „Hvězdice (proměník) — Geaster Mich.", Sobotka Jar. „Pečárka zápašná — Psalliota foetens Smotl.", Sýkora Jar. „Meší ouško laločnaté — Leptoglossum lobatum Pers.", Vacek V. „Bezprstenná václavka" atd.

ČMS pořádala ve dnech 3. 9.—17. 10. 1937 výstavu hub. Na výstavě byla po celou dobu spec. výstava hub ze Stromovky, ve které pí. Olga Zvěřinová, která krátce po výstavě dne 23. 11. 1937 zemřela, vystavovala na

500 druhů hub, které sama ve Stromovce nasbírala. Jmenovaná byla spolupracovnicí Dr. Smotlachy i prof. Dr. Velenovského, který některé nové houby pojmenoval jejím jménem (kupř. Russula Olgae Vel., Lepiota Olgae Val., Tricholoma Olgae Vel., Inocybe Olgae Vel.).

V knihovně Mykol. sborníku vycházejí brožury: Dr. F. Smotlacha: „Otravy houbami a jak jim předejíti" a „Přednášky a stati o houbách".

Ročník XVIII. (1938). V tomto roce začíná pro ČMS i časopis nepříznivé období, které se projevuje až do roku 1942. V této době měla ČMS pouze asi 100 členů a časopis stejný počet odběratelů. Ročník XVIII. má 22, XIX. — 23, XX. — 19, XXI. — 39 a teprve následující XXII. ročník má 67 přispívatelů. Kromě článků Dr. Smotlachy jsou v ročníku příspěvky těchto autorů: Beneš R. „Russula Velenovský Mlz. — Zv.", Harant V. „Poznámky ke hřibu červenému — Boletus rubellus Quél.", Melzer V. „Russula helodes Melzer", Pilát A. „O třech nových nálezech muchomůrky šiškovité — Amanita strobiliformis Witt. v Československu", Sak V. „Vláknice Patouillardova — Inocybe Patouillardi Bres.", Smotlacha F. „Naše houby kotrčovité", Skyva Fr. „Co jest Boletus sanguineus Witthering?", Vacek V. „Clitocybe obolus (Fr.) Gill. — Strmělka penízková".

V roce 1938 byly vydány „Československé houby" I. Lupenaté" od myk. R. Veselého.

V knihovně Mykol. sborníku vyšly svazky: Josef Mašek: „Život a mykol. dílo J. V. Krombholze", Dr. F. Smotlacha - Jan Šimr: „Klíč evropských hvězdic", dále brožurky Dr. Smotlachy: „Vyšší houby a zelené rostliny", „Proč někdy vyšší houby vytvářejí najednou spousty plodnic", „Příspěvky ke studiu hub hřibovitých", „Další práce ku poznání vyšších hub" a konečně „Jedovaté houby — II. vydání" (vydání I. bylo v r. 1921).

Ročník XIX. (1939—40). Mezi příspěvky jsou vedle článků Dr. Smotlachy kupř. tyto další: Melzer V. „Můj nejvzácnější sběr", Pilát A. „Vláknice Patouillardova — Inocybe Patouillardi Bres. ", Tyttl Fr. „Hlíva oranžová — Pleurotus nidulans Pers. — Panus nidulans Pers." a prvý článek nynějšího předsedy ČMS Dr. R. Vávry „Smrž Neuwirthův" a jiné.

V roce 1939 bylo vydáno dílo prof. Dr. J. Velenovského „Novitates mycologicae".

V knihovně Mykol. sborníku vychází svazek: Dr. F. Smotlacha: „Houby v kuchyni" (I. a II. vydání). Uzavřením Vysokých škol skončila se tradice houbařských výstav v Č. technice na Karlově nám., která byla obnovena na krátko po II. světové válce. Výstavy byly a jsou pořádány od té doby na různých místech v Praze.

Pro nepříznivé počasí na jaře i v létě počaly růst hřiby a jiné letní houby až v říjnu. Pokračování příště.

f) Zprávy spolkové.

Výroční členská schůze (valná hromada) se konala dne 23. 3. v budově České techniky na Karlově nám. č. 18. Odstupující výbor dostal absolutorium. Do předsednictva byli zvoleni: Předseda dr. R. Vávra, místopředseda dr. M. Pulec, jednatel J. Chmelíček, pokladník Fr. Svoboda. Podrobnější zprávu uveřejníme příště. Ing. Sm.

Odbočky, kroužky a referenti!

Zašlete zprávy o činnosti a přípravách na letošní houbařskou sezónu! Obnovte výstavky! Připravujte vycházky, přednášky a výstavy! Ustanovte zájmové kroužky na svých závodech, ve svém zaměstnání! Spolupracujte s ROH, Osvětovými besedami a Společností pro šíření politických a vědeckých nauk. Ing. Sm.

c) **Грибы и их использование.**

Д-р Ладислав Гануш: Витамин Д в грибах. — Иосиф Хмеличек: Грибы, допущенные по кодексу.

d) **Грибы вредные и ядовитые.**

Д-р мед. Ст. Гржимала (Польша): Отравления грибами в Польше. — Иосиф Хмеличек: Разделение и перечень ядовитых грибов.

e) **Разное**

Станислав Фехтнер: Влияние средней температуры и количества осадков на произрастание грибов. — И. Полячек: Грибы на почт. марках.

Contens.

I. Fábry: How to determinate the genus of a gill-bearing mushroom. Dr. F. Smotlacha: Sheathed Amanitopsis — Amanitopsis vaginata. Dr. Ladislav Hanuš: Vitamin D in mushrooms. Josef Chmelíček: Codex mushrooms. St. Grzymała: Mushroom poisonings in Poland. Josef Chmelíček: Classification and list of poisonous mushrooms. Stanislav Fechtner: Influence of medium temperature and of precipitation on mushroom growth. J. Poláček: Fungi on stamps.

Upozornění členům ČsMS. V měsíci únoru 1959 zaslali jsme všem členům. a) legitimaci na rok 1959, b) složenku na úhradu členského příspěvku a předplatného Mykolog. sborníku na rok 1959, c) oznámení pořadu přednášek od 2. III.—29. VI. 1959 spolu s oznámením konání výroční schůze.

Člen, který neodebírá časopis, zašle na příspěvcích 7.— Kčs a za manipul. výlohy Kčs 3.—; celkem Kčs 10.—.

Člen, který odebírá Mykolog. sborník zašle: příspěvek Kčs 7.—, za časopis Kčs 20.—, na manipul. výlohy 3.— Kčs, celkem Kčs 30.—.

Abychom mohli dostát svým povinnostem, žádáme členy, aby nám příspěvky i předplatné laskavě poukázali pokud možno brzo.

Příspěvky a předplatné Mykolog. sborníku platí se pošt. poukázkou; hotově jen v kanceláři ČsMS, nebo při přednáškách proti potvrzení opatřenému razítkem společnosti a podpisem.

Jinak není nikdo oprávněn příspěvky a předplatné přijímati!

Odbočka ČsMS, Vinohrady, pořádá ve své spolkové místnosti v Praze XII, Slezská ul. č. 38, restaurace „U Nováků", každé úterý od 10. II. 1959 cyklus jarních přednášek. Začátek od 19.30 hod. Program viz str. 128. Pozor, změna adresy!

Vydavatel: Čs. mykologická společnost v Praze III, Karmelitská 14, tel. 673-80. Vedením redakce pověřen Dr J. Hlaváček. Redakce a administrace tamže. Tisknou Středočeské tiskárny, n. p., závod 1, provozovna 01, Praha II, Hálkova 2. — Povoleno MIO 26 582/47/TO ze dne 30. září 1947. — Novin. sazba povolena čís. 304-10-Hor/59 — Dohlédací pošt. úřad: Praha 022. Za články odborné si odpovídá každý sám. Rukopisy se nevracejí. Předplatné 20 Kčs, do ciziny 25 Kčs. Jednotlivá čísla (sešity) 5 Kčs, dvojsešit 10 Kčs. - Odběr listu lze přerušit jen včasnou výpovědí, t. j. před konečným sešitem ročníku (čili do měsíce po vyjití předposledního sešitu 4). Všechna autorská práva vyhrazena. Číslo 9—10 vyšlo v dubnu 1959. A 19287.

Na náhrobní desku Dr. Fr. Smotlachy přispěli dále: Dr. Pažout, Jelínek, Jánský, Sládek, Vrba, Chmelík, Havel, Poláček, Svoboda, Krumphanzlová, Spitzer, Nechvílová, Dr. Wurm, Dr. Rudolf, Ježek, Ing. Kuželka a další.

Zpráva autorům. Pro nadbytek materiálu přešla řada článků do přesazby pro příští sešit. Autoři těchto článků jsou např.: Paráček, Vtelenská, Hanuš, Janovský, Miškovský, Chmelíček, Podobský, Vochozka, Vávra atd. atd.

Mykologický kroužek n. p. Gumokov v Hradci Králové uspořádal dne 9. a 23. března 1959 přednášky Josefa Háska (Krajská odbočka Čs. MS.) o kodexových houbách s diapositivy. Přednášky se konaly v budově Adalbertina za účasti vždy asi 50 osob.

Referenti! Nezapomínejte na výstavky! Začíná sezóna!

Cyklus přednášek

od 2. března do 30. června se koná každé pondělí od 19 hodin v poboční budově Českého vysokého učení technického v Praze II, Karlovo nám. č. 17

Pořad:

Pondělí 2. 3.	Ing. M. Smotlacha	Houby pražského okolí
„ 9. 3.	Rudolf Kovanda	Co jsou houby, život a význam hub
„ 16. 3.	Josef Chmelíček	Jedovaté a některé chutné jarní houby
„ 23. 3.	ČsMS	Výroč. člen. schůze (valná hromada)
„ 6. 4.	Ing. Květ. Kunc	Naše smržovité houby se svět. obrazy
„ 13. 4.	Ant. Oktábec	U nás pěstované cizokrajné dřeviny
„ 20. 4.	RNDr. M. Pulchart	Houby jako škůdci rostlin
„ 27. 4.	MUDr. P. Viskup	Houbový jídelníček
„ 4. 5.	Dr. Miloš Pulec	Houby v Bulharsku (světel. obrazy)
„ 11. 5.	Magda Pavlíková	Houbaření u nás na horách
„ 18. 5.	Eduard Borovský	Smrže středního Polabí
„ 25. 5.	Dr. Jan Nečásek	Co víme o dědičnosti hub
„ 1. 6.	Prof. Dr. Jan Oberberger	Broučci na houbách Moderní rozdělení vyšších hub
„ 8. 6.	Ing. Květ. Kunc	Antibiotika vyšších hub
„ 15. 6.	RNDr. M. Staněk	Houby Kinské zahrady
„ 22. 6.	Dr. E. Wichanský	Barevné fotografování vyšších hub
„ 29. 6.	Ing. Květ. Kunc	s barevnými obrazy

Čs. mykol. společnost děkuje předem za každý dar na vydavatelský fond Každý odběratel a čtenář získá v r. 1959 dva nové odběratele Mykologického sborníku! Čís. účtu Stát. spořitelny: 730.860 — Čs. M. S. — 237-0085.

Adresa ústředí Čs. M. S. (Ústřední organisace čs. houbařů) a bezplatné poradny: Praha 1-Malá Strana, Karmelitská 14. Telefon 673-80.

Vycházky do okolí Prahy se konají každou neděli, pokud počasí dovolí. Informujte se na čísle 673-80!

Noví čtenáři! Staré ročníky MSb obdržíte v naší administraci!

Cena tohoto sešitu Kčs 5,—